MAARİF VEKÂLETİ YAYIM MÜDÜRLÜĞÜNCE HER HAFTA PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKARILIR. İLGİLİ MAKAM VE MÜESSESELERE PARASIZ GÖNDERİLİR

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ

TEBLİĞLER DERGİSİ

YILLIK ABONESİ 40 KURUŞTUR. ABONE TUTARI MALSANDIKLARINDAN BİRİNE YATIRILMALI VE ALINACAK MAKBUZ MAARİF VEKÂLETİ YAYIM MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR.

CİLT: 20 — 2 ARALIK 1957 — SAYI: 984

Talim ve Terbiye Kurulu Kararı:

Karar s: 191 — ÖZET:
Karar t: 5-8-1957 — Eğitim Enstitüleri programları h.

Eğitim Enstitüleri için, bu okulların öğretmenlerinin de iştirakiyle Dairemizde hazırlanmış olan Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi, Fizik, Kimya, Tabiat Bilgisi ve Matematik derslerine ait ilişik programlar uygun görülerek keyfiyetin Vekâlet Yüksek Makamının tasviplerine arzı kararlaştı.

Uygundur.
5-8-1957
Maarif Vekili
Tevfik İleri

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

(I. - II. Sınıflarda 8 er saat)

AMAÇLAR VE AÇIKLAMALAR

1 — Öğretmen adaylarına, ortaokul Türkçe dersleriyle ilgili amaçlar ve metodları kavratmak,

2 — Onları, ortaokullarda ve muadili okullarda Türkçe derslerini salâhiyetle okutmaya yetecek bilgi ve meslekî formasyon seviyesine ulaştırmak;

3 — Öğretmen adaylarına ders konularını uygulama yolunda gereken kaynaklardan faydalanma alışkanlığını vermek,

4 — Meslek heyecan ve ülküsü kazandırmak,

NOT:

1 — 1. sınıflarda, ön plânda, öğrencilerin eksikleri tamamlanacak, II. sınıflarda buna ilâveten, kendilerine Türkçe derslerini okutma yeteneği kazandırılacaktır.

2 — Öğretmen, bir konuya karşı hususî alâkası olan öğrencilere ayrıca yardım edecektir.

3 — Ferdî çalışmalar yanında grup çalışmalarına da yer verilecektir.

4 — Öğretmen adaylarına okutacakları sınıflara şahsî zevk ve görüşlerini değil, müşterek ve klâsik olan değerleri kazandırma durumunda oldukları bilhassa telkin edilmelidir.

OKUMA DERS KONULARI

A. Metinler ve Bilgiler:

1 — Nesir, nazım, nazmın hususiyetleri,

2 — Başlıca edebî neviler: şiir, destan, roman, hikâye, tiyatro fikir ve bilgi yazıları, nutuk,

3 — Edebiyatımızın türlü devirlerini temsil eden eserlerden seçilmiş parçalar üzerinde çalışmalar.

4 — Klâsiklerden seçilmiş parçalar üzerinde çalışmalar.

5 — **İnşat çalışmaları.**

NOT:

1 — Okuma parçaları, yukarıdaki maddelerle ilgili bilgilerin de kazandırılmasına yarıyacak şekilde seçilmelidir.

2 — Eski metinler, öğrencilerin muhteva ile kolayca temasa gelebilecekleri sadelikte olmalıdır.

3 — Klâsik nevinin örneği olan eser mânasına kullanılmıştır. Klâsiklerden seçilmiş parçalar üzerinde çalışılırken, metinlere dayalı olarak, başlıca edebî meslekler hakkında, zarurî bilgiler verilir.

4 — Ders yılı başında, öğrencilerin önceki yıllarda kazandıkları bilgiler kısaca hatırlatılır. Çalışmalar bittikten sonra da, derli toplu olmak şartıyle gereken sistemli bilgiler verilecektir.

5 — Ayrıca, yukarıdaki ünitelerden her biri için, yardımcı ve tamamlayıcı mahiyette bibliyografya bilgileri verilecektir.

6 — Başlıca edebî nevilere ve edebiyatımızın türlü devirlerinden seçilmiş metinler üzerindeki çalışamalara daha geniş zaman ayrılması uygun olur.

B. Okuma Tekniği:

I — Neler okumalı, nasıl okumalı? — Okuma çeşitleri: a) sessiz ve sesli; b) sürekli ve açıklamalı metin incelemeleri: metnin bünyesiyle ilgili olmak şartiyle muhteva, dil ve üslûp meseleleri.

Kütüphanelerden faydalanma yolları (Tasnifler. — Sözlüklerden, ansiklopedilerden ve başka müracaat kitaplarından faydalanma — Bu çeşit kitaplarla ilgili bibliyografya bilgileri.)

II. Sınıfta ayrıca şu konular üzerinde durulacaktır:

1 — Ortaokul ve öğretmen okulu 1. devre okuma programlarının incelenmesi.

2 — Ortaokul okuma kitaplarının incelenmesi.

3 — Öğrencilere okutulacak metinlerin seçilmesinde dikkat edilecek hususlar, metinleri okutmak için yapılması ve yaptırılması gereken hazırlıklarla ilgili çalışmalar ve uygulamalar.

4 — Derslerde faydalanılacak kitaplarla serbest okuma malzemesinin tesbiti, bunların seçilmesinde öğretmenin dikkat edeceği hususlar ve seçilen eserlerden birkaçının incelenmesi.

5 — Metinlerle ilgili meselelerin ve soruların nasıl ve ne ölçüde tertipleneceği.

6 — Metinler dolayısiyle yaptırılacak kelime kazandırma, telâffuz, dil, imlâ, noktalama v.b. alıştırmalarının hazırlanıp uygulanması ve bu faaliyetin öğretim süresi içinde nasıl plânlaştırılacağı (Dilbilgisi ve yazma çalışmalariyle kaynaştırılacaktır).

7 — Öğretmenin meslek kültürünü artıracak eserler (Zamanın müsaadesi nisbetinde bunlar sınıfta okunacak veya sınıfça değerlendirilecektir.)

DİLBİLGİSİ DERS KONULARI

Çeşitli okullardan gelen öğrencilerin bilgilerini tazeleyici mahiyette basit ve umumi bir tekrardan sonra, cümle ve öğeleri hareket noktası olarak kabul edilmek suretiyle, sözdizimizi, kelime çeşitleri ve yapıları, sesbilgisi konuları üzerinde durulacaktır. Faydalanılacak metinler, okuma parçaları ile her çeşit öğrenci yazılarıdır. Öğrencilerin elleri altında sistemli bir dilbilgisi kitabı bulundurulmalıdır.

II. Sınıfta, ayrıca şu konular üzerinde durulacaktır:

1 — Ortaokul ve öğretmen okulu 1. devre dilbilgisi programlarının incelenmesi.

2 — Ortaokul dilbilgisi kitaplarının incelenmesi.

3 — Dilbilgisi konularının ortaokul sınıflarına göre hazırlanması (Birkaç konu üzerinde, uygulamalı).

KOMPOZİSYON DERS KONULARI

A. Sözlü:

Konuşma; bir vaka, bir tiyatro bir filim, bir kitap v. b. hakkındaki bilgilerimizi ve intibalarımızı anlatma; münakaşa, münazara, konferans ve münkaşalı konferans...

B. Yazılı:

1 — Cümle, paragraf, plân çalışmaları (Okuma ile kaynaştırılacak).

2 — Not alma, sadeleştirme, özet çıkarma, fişler (Okuma ile kaynaştırılacak).

3 — İmtihan sorularının cevaplandırılması, çeşitli mektuplar, raporlar, hikâye denemeleri; fikir yazıları üzerinde çalışmalar; bir türden başka türe çevirmeler...

II. Sınıfta ayrıca şu konular üzerinde durulacaktır:

1 — Ortaokul ve öğretmen okulu 1. devre kompozisyon programlarının incelenmesi.

2 — Öğrencilere verilecek yazı konularının tesbitinde dikkat edilecek hususlarla ilgili çalışmalar ve uygulamalar.

3 — Yazı konularının öğrencilere verilmesi (Bunun için yapılacak ve yaptırılacak hazırlıklar: gözlemler, araştırmalar, plânlaştırma v.b.).

4 — Öğrenci vazifelerinin düzeltilmesi (Ortaokullardan alınacak öğrenci vazifeleri üzerinde); öğrencilerde rastlanan başlıca yanılmalar ve ifade hatalariyle bunların giderilmesinde tutulacak yollar.

5 — İmlâ esasları ve öğrenci vazifeleri üzerinde imlâ düzeltmeleri (İmlâ Kılavuzu'na göre).

EK BRANŞLAR VE YABANCI DİL SINIFLARI

Bu sınıflarda, edebiyat bölümü için tesbit edilen program, zamana ve imkâna göre ayarlanarak uygulanacaktır.

a) Ek branşlarda, buradaki öğrencilerin, icabında Türkçe okutacakları gözönünde tutularak, gerekli ders konuları üzerinde durulacak ve bunların uygulanmasına yarıyacak çalışmalara yer verilecektir.

b) Yabancı dil sınıflarında, bilhassa dil öğretimine yardım edecek bilgiler kazandırılacaktır.

PEDAGOJİ BÖLÜMÜ ÇOCUK EDEBİYATI PROGRAMI

(I. ve II. Sömestrelerde haftada 1 saat)

Çocuk Edebiyatı derslerinin amacı, okuma zevkinin okul öncesinde ve okul süresi içinde çocuklara aşılanabilmesi için faydalanılacak materyali tanıtmak, bundan istifade şekillerini inceltmek ve öğretmen adaylarını bu alanda yetkili kılmaktır. Üzerinde durulacak konular şunlardır:

1 — Okul öncesinde çocuğun okumaya hazırlanmasında faydalanılacak materyal: Bu materyalin maksada uygun olarak kullanılmasiyle ilgili çalışmaları (Masal, hikâye anlatma, tekerlemelerden faydalanma gibi).

2 — İlkokul sınıflarındaki öğrencilere okuma zevkini vermek için faydalanılacak materyalin tesbiti. Birkaç çocuk metni üzerinde değerlendirme çalışmaları.

3 — Başlıca çocuk edebiyatı türlerinden örnekler.

4 — Yaşlara göre okuma temayülleri (Zamanın müsaadesi nisbetinde anketlerden faydalanılmaya çalışılacaktır.)

5 — Çocuklarda okuma zevkinin geliştirilmesi maksadiyle ana baba, okul ve hükümet teşkilâtı arasında işbirliği sağlanması. Sınıf, okul ve çocuk kitaplıklarının çalışma tarzları. (Çocuk Kitaplıkları Yönetmeliği de incelenecektir.)

TARİH

AMAÇLAR VE AÇIKLAMALAR

A — Tarih dersinde temel, Türk Tarihi olacaktır, başka milletlerin tarihleri Türk Tarihi ile ilgisi nisebetinde okutulacak; ayrıca önemli dünya olayları hakkında bilgi verilecektir.

B — Medeniyet tarihine bilhassa önem verilecektir.

C — Öğrencilere çeşitli vazifeler verilmek suretiyle araştırma ve toplama kabiliyetlerinin geliştirilmesine çalışılacaktır.

D — Öğrencilere, kitaplardan ve müzelerden,sanat eserlerinden,tarih araçlarından, filmlerden faydalanmak usulleri öğretilecektir. Öğrencilere memleketimizin çeşitli bölgelerinde, müzeler ve tarihî eserler tanıtılacak, incelemeler ve geziler yaptırılacaktır.

E — Öğrencilerle Tarih Metinleri üzerinde çalışmalar yapılacaktır.

F — Öğrencilere tarihî eserlerin korunmasına dair gereken bilgiler verilecektir.

G — Tarih öğretimi hakkında öğrencilere lüzumlu bilgi verilecek ve tatbikat yaptırılacaktır.

Ğ — Tarih dersinin, ilgili derslerle irtibatı sağlanacaktır.

H — Öğrencilere, okullarında bir ufak Müze veya Tarih Köşesi hazırlamaları için telkin edilecektir.

I. SINIF

(Haftada 5 saat)

1 — Tarih Hakkında Genel Bilgiler:

a) Tarihin konusu ve tanımı,

b) Tarihin Kaynakları; Tarihe yardımcı bilimler,

c) Irklar; Dil Grupları,

d) Takvim.

2 — Tarih Devirleri:

a) Tarih öncesi ve devirleri (Taş ve Maden Devirleri),

b) Tarih Çağları ve birbirleriyle mukayesesi.

3 — Orta Asya'ya Genel Bir Bakış:

a) Orta Asya Medeniyeti,

b) Göçler,

c) Hind ve Çin medeniyetleri,

d) Hunlar ve medeniyetleri,

e) İskitler.

4 — Ön Asya Tarihi:

a) Mezopotamya (Siyasî Tarihi ve Medeniyeti)

b) Mısır (Siyasî Tarihi ve Medeniyeti),

c) Anadolu (Tarih Öncesi, Siyasî Tarihi ve Medeniyeti. "Bu konuda Etiler, Frikler ve Lidyalılar incelenecektir."),

d) Suriye ve Filistin (İbraniler ve Fenikeliler),

e) İran (Medler ve Persler).

5 — Ege Havzası:

a) Ege Havzasında İlk Medeniyetler.

b) Yunanlılar (Atina ve İsparta, siyasî tarihleri ve medeniyetleri),

6 — Hellenizm:

a) Makedonya Kralığı ve İskender.

b) İskender İmparatorluğu ve Hellenizm Medeniyeti.

7 — İtalya:

a) Eski İtalya ve Etrüskler,

b) Roma'da Krallık, Cumhuriyet ve İmparatorluk,

c) Hıristiyanlık.

d) Kavimler Göçü ve Batı Roma İmparatorluğunun Yıkılışı,

e) Roma Medeniyeti.

8 — Orta Çağda Avrupa:

a) Barbar Krallıklar,

b) Karolenjler,

c) Papalık,

d) Derebeylik

e) Haçlı Seferleri.

9 — İslâmiyetten Önceki Türk Devletleri:

a) Batı Hunları.

b) Göktürkler

c) Uygurlar.

10 — Doğu Roma İmparatorluğu:

a) Siyasî Tarihi ve Medeniyeti,

11 — İslâm Tarihi:

a) İslâmiyetten Önce Araplar,

b) Hazreti Muhammet ve İslâm Dini.

c) Dört Halife Devri,

d) Emeviler,

e)Endülüs Emevileri.

f) Abbasiler.

g) Müslümanlıkta Türklerin Rolü,

ğ) İslâm Dini.

12 — Müslüman Türk Devletleri:

a) Tolon Oğulları, İhşitler (Siyasî Tarihleri ve medeniyetleri),

b) Karahanlılar (Siyasî Tarihi ve Medeniyeti),

c) Gazneliler (Siyasî Tarihi ve Medeniyeti).

13 — Büyük Selçuk Devleti:

a) Siyasî Tarihi ve Medeniyeti.

b) Atabeylikler.

14 — Anadolu Selçuk Devleti:

a) Siyasî tarihi ve medeniyeti,

15 — Eyyübiler ve Memlükler:

a) Siyasî Tarihleri ve Medeniyetleri.

16 — Cengiz İmparatorluğu:

II. SINIF

Haftada 6 Saat)

17 — XIII. Yüzılda Anadolu:

a) Beylikler ve Anadolunun Siyasî Durumu,

b) Anadolu'da fikir hayatı.

18 — Osmanlı Devletinin Kuruluşu:

a) Osmanlı Beyliği,

b) Bizans ve Balkanların Durumu,

c) Osmanlıların Anadolu ve Rumeli'de genişlemeleri

d) Timur ve Osmanlılar (Ankara Meydan Muharebesi).

e) Fetret Devri ve Osmanlı Devletinin yeniden kuvvetlenmesi,

f) Anadolu Türk Birliği, Balkanlar'da fetihler ve savaşlar,

19 — Osmanlı İmparatorluğunun Yükselme Devri:

a) Fatih Devri (İstanbul'un alınması, Anadolu ve Balkanlar'da Fetihler),

b) II. Beyazıt Devri,

c) Yavuz Selim Devri (Safeviler ve Memlüklerle savaşlar).

d) Kanunî Sultan Süleyman Devri (Kara ve Denizde harpler, Fransa ile münasebetler),

e) Sokullu Devri.

20 — Kuruluş ve Yükselme Devrinde Osmanlı Teşkilâtı ve Medeniyeti:

a) Devlet Teşkilâtı.

b) Ordu,

c) Eğitim ve Öğretim, Fikir Hayatı,

d) Güzel Sanatlar,

e) Ekonomik Hayat,

21 — Yeni Çağda Avrupa:

a) Bilim ve Teknikte İlerlemeler,

b) Büyük Coğrafî Keşifler.

c) Rönesans,

d) Reform,

e) XVI. yüzyılda Avrupanın Siyasî Durumu (Umumi olarak).

22 — Osmanlı Devletinin Duraklama Devri:

a) Duraklama Devrini Hazırlıyan Sebepler.

b) İç İsyanlar,

c) Siyasî Olaylar,

d) Islâhat Hareketleri (Durumu düzeltmiye çalışanlar, IV. Murat. Köprülüler),

e) II. Viyana Muhasarası ve Karlofça Andlaşması.

23 — **Osmanlı İmparatorluğunun Gerileme Devri:**

a) Siyasî Olaylar.
b) Islâhat Haraketleri.

24 — **Duraklama ve Gerileme Devrinde Osmanlı Medeniyeti:**

25 — **XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Avrupa ve Amerika:**

a) Osmanlı İmparatorluğu ile münasebeti Olan Avrupa Devletleri.
(Avrupa olayları, Osmanlı Tarihi bakımından incelenecektir.).
b) Amerika Birleşik Devletlerinin Kurulması,
c) Fransa İhtilâli.

26 — **Osmanlı Devletinin Dağılma Devri:**

a) Siyasî Olaylar,
b) Islâhat Hareketleri (Geniş ıslâhat devri, Tanzimat Devri, Meşrutiyet Devri)
c) Birinci Cihan Savaşı

27 — **Yakın Çağda Avrupa:**

a) Osmanlı İmparatorluğu ile siyasî münasebeti olan Devletler,
b) Avrupa'da sosyal hayatta, ilimde ve teknikte değişmeler ve ilerlemeler.

NOT:
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, programına göre ayrıca okutulmaktadır.

COĞRAFYA

AMAÇLAR

Eğitim Enstitülerinde öğretmen adaylarını; Çoğrafya konularını büyük bir vukufla kavrayıp izah edebilecek ve kültürel hayatlarında karşılacakları coğrafi problemleri kolayca çözebilecek meslekî ve ilmî salâhiyete ulaştırmak için coğrafyanın temel bilgileri üzerinde gereği kadar durmak lâzımdır. Bu temel bilgileri, fikri hayatlarında iptidai bilgi malzemesi olarak kullanmayı, bunlardan coğrafi münasebetler çıkarmayı sonra ilmî bir mantık serisi ile fikri sentezlere varmayı kolayca başarmasını öğrenen öğretmen adayları edindikleri meslekî formasyon ile de bilgilerini, tecrübelerini çeşitli pedagojik yollarla öğrencilerine maletmek suretiyle değerlendirmeyi başarmalıdırlar.

Bu ana prensiplerin ışığı altında Eğitim Enstitülerindeki coğrafya öğretiminin amaçlarını şöyle hülâsa etmek mümkündür:

1 — Öğretmen adayına temel coğrafya bilgilerini kazandırmak. coğrafyanın mühim ve hayati problemleri üzerinde gereği kadar durmak ve derinleşmek.

2 — Doğal zenginlik kaynaklarını ve yer yüzündeki coğrafi dağılışını öğretmek.

3 — Zenginlik kaynaklarının korunmasını, değerlendirilmesini inceliyerek yurt sevgisini geliştirmek.

4 — Milletler arası sosyal, ekonomik ve siyasal münasebetlerin lüzumu üzerinde durmak.

5 — Memleketi, ekonomik zenginlikleri yüksek olan diğer ülkeler seviyesine ulaştırmak amaciyle gerekli ve değerli çalışmalar yapabilmeleri için öğretmen adaylarına heyecan ve enerji aşılamak.

6 — Meslekî hayatlarında dayanacakları ilmî yetkiyi kazandırarak, takip edecekleri çeşitli Pedagojik ve didaktik yolları öğretecek adayların, vatan sathında ve dünya üzerinde vaki hâdiseleri fikrî sentezlerle izah edebilen bir fikir adamı, kaliteli bir coğrafya öğretmeni ve şuurlu bir vatanperver olmalarını sağlamak.

AÇIKLAMALAR

1 — Coğrafi olayların açıklanmasında gösterilecek örnekler mümkün olduğu kadar yakın çevreden alınmalıdır. Bu misaller, icabına göre bölgeden veya Türkiye sınırları içinden seçilmeli, daha sonra dünya üzerindeki misallere geçilmelidir. Bununla beraber çok tipik ve klâsik olmuş yabancı memlekelerdeki örnekleri ve misalleri de hiçbir zaman ihmal etmemelidir.

2 — Başka ülkeler incelenirken ayni mevzua temas eden yurdumuza ait problemler de ele alınmalı ve icabeden karşılaştırmalar yapılmalıdır.

3 — Coğrafi terimler ve yer adları üzerinde daima birliğe dikkat etmeli ve terimlerin kavranılmasında titizlik gösterilmelidir.

4 — Öğretmen adaylarının meslekî hayatlarının bir itiyadı haline gelmesini sağlıyacak şekilde, derslerde muhakkak ve geniş ölçüde araç ve gereçlerden faydalanılmalıdır.

5 — Öğretmen adaylarında plân ve harita fikrini takviye etmek için onlara çeşitli haritaları, bütün teferruatiyle ve her çeşidin kendine mahsusu özellikleriyle tanıtamak lâzımdır. Plân ve haritaların bütün özellikleri (Ölçek, Paralel, Meridyen, Enlem - Boylam, Derece - Grat, Rölyef gösterilmesi şekilleri, özel işaretler ve renkler) üzerinde gereği gibi durmak, bunlara ait çeşitli ve çok miktarda alıştırmalar yapmak lâzımdır. Böylece namzetler haritaları kolayca anlamak ve bir ülkeyi veya bir bölgeyi haritadan kendi kendilerine inceliyebilmek yetkisine sahip olmalıdırlar.

6 — Resimler: coğrafya konularını canlandıran önemli araçlardandır. Bunlar arasında kitap dergi ve gazete resimleri, fotoğraflar, kortlar, levhalar, projeksiyon camları, çeşitli filmler ön plânda gelir.

Bu çeşitli resim araçlarının adaylar tarafından yorumlamaları yapılmalı ve buna alıştırılmalıdırlar. Çünkü resimler ve filmler, vakit geçirmek üzere gösterilen araçlardan değil, yorumlanacak, bahsedilen mevzu ile alakası açıklanarak değerlendirilecek vasıtalardır.

7 — Coğrafî değer taşıyan çeşitli resimlerin ve filmlerin tedariki, yurt içi veya dışı mübadele sistemi kurularak da mümkün olabilir. Bu arada taş, maden, ürün, kumaş... v.s. nümuneleri de mübadele ile toplanabilir.

8 — İstatistiklerdeki rakamlar, ancak grafikleştirildikten ve bu suretle yorumlanabilecek bir şekil aldıktan sonra coğrafî bir değer kazanır. Bunun için eğer mevcutsa hazır grafikleri, yoksa istatistiklere dayanarak yapılmış grafikleri muhakkak yorumlıyarak coğrafî sonuclar çıkarmayı ihmal etmemelidir. Her zaman değişmesi ihtimali olan rakamların hafızalara maledilmesinde lüzumsuz titizlikler gösterilmemelidir.

9 — Coğrafya kitapları, Öğretmen adaylarının coğrafya bilgilerini kazanacakları mühim kaynaklardandır. Fakat coğrafya öğretiminin yalnız kitaba inhisar etmesi doğru olmaz. Adayların ayrıca coğrafî problemleri haritalar, resimler ve fırsat bulundukça tabiat üzerinde çalışarak, konu ile ilgili başka kitap ve yazılar okuyarak inceleme alışkanlıklarını kazanmaları lâzımdır. Bu itibarla dersleri tamamen kitaba bağlanmaktan sakınmalı ve fakat kitaplardan müstağni bırakan bir zihniyetin öğretmen adaylarında uyanmaması bilhassa dikkat etmelidir.

10 — Coğrafî bilgilerini genişletecek yardımcı kitap ve yazılar arasında seyahatnameler, çeşitli memleketleri, şehirleri ve teşkilâtı tanıtan broşürler, ansiklopediler, almanaklar, gazete ve dergilerden kesilmiş yazı koleksiyonları, istatistikler de vardır. bu çeşit materyaller zamanla tedarik edilmeli, esaslı bir tasnife tâbi tutulmalı ve coğrafya dersanesi için değerli araçlar haline getirilmelidir. Aynı koleksiyon benzerlerinin kendi meslekî ihtiyaçları için adaylar tarafından da hazırlanması sağlanmalıdır.

11 — Adaylara kendi hazırlıyacakları ve bütün öğretim süresince tekemmül ettirecekleri bir coğrafya dosyasının tutulması itiyadı da kazandırılmalıdır. Bu dosyada, çalışma yılları içerisinde yapılan seminer çalışmaları, çeşitli travaylar, plânlar, yazısız veya yazılı haritalar, kesikler, matematik coğrafyaya ait sınıfta halledilmiş problemler, çeşitli coğrafî incelemelere ait özetler, grafikler, ekskürsiyon notları v.s. yer alır. Sonra bu dosyalar adayların meslekî hayatlarında mühim bir kaynak vazifesi görür.

12 — Gerek fizikî coğrafyanın, gerek beşerî ve iktisadî coğrafyanın çeşitli konularını müşahede ile izah edecek olan örneklerin çevrede mevcut olanlarını muhakkak inceletmek lâzımdır. Bunun için coğrafî ekskürsiyonlar tertiplenir. Bu ders gezintilerinin öğretmen ve öğrenciler tarafından iyi hazırlanması, gözlem ve araştırmaların bir plân dahilinde yapılması ve nihayet yapılan ekskürsiyon neticesinde toplanan bilgilerle materyallerin çok iyi bir şekilde değerlendirilmesi lâzımdır. Bu maksatla öğretmen adaylarına kısa veya uzun geziler tertiplenerek çevrede bulunmadığı için incelenemiyen örnek ve misalleri göstermek de çok muvafık olur. Bu arada okul bahçesi de bazı coğrafya tatbikatı ve bilhassa meteorolojik gözlemler için elverişli bir yerdir.

13 — Kum masası üzerinde çalışmalar, ortaokulda öğretmenlik edecek olan adayların bu husustaki alışkanlıklarını temin ettiği gibi harita anlayışı için de kuvvetli bir meslek teşkil eder.

14 — Bütün bu çok taraflı çalışmalar neticesinde elde edilen değerlerin ve coğrafî alışkanlıkların kontrol edilmesi ve elle tutulur bir hale getirilebilmesi için her bir aday tarafından küçük fakat çeşitli kaynaklardan faydalanılarak tertiplenebilecek travayların hazırlanması, ve hazırlanan bu travayların son sömestri içinde öğretmene ve diğer aday arkadaşlarına takdim edilmesi, bu çalışmalar için sınıfca münakaşalar açılması, adayın kendi fikirlerini müdafaa etmesi ve bu suretle ele aldığı ve işlediği konudaki coğrafî görüşünde bulunması lâzımgelen salâhiyeti isbatlaması lâzımdır. Bu ferdî çalışma, adayın iki yıllık faaliyetinin bir bilânçosu olacağına göre,

aynı zamanda kendisinin kolayca değerlendirilmesini mümkün kılacaktır.

I. SINIF
(Haftada 6 Saat)

Mevzu: Genel coğrafya konuları: (Öğretmen ihtiyaç gördüğü nisbette haftada bir veya iki saati genel coğrafya konularının pratik çalışmalarına tahsis edebilir).

Giriş:

A — Coğrafyanın tarihçesi, tekâmül safhaları,

B — Diğer ilimlerle münasebetleri ve derecesi

C — Konusu ve bölümleri.

Matematik Coğrafya:

A — Gök boşluğu ve gök cisimleri hakkında genel bilgiler:

a) Gök boşluğunun sonsuzluğu,

b) Güneş sistemi, güneş, gezegenler,

c) Ay ve ayın safhaları,

d) Diğer gök cisimleri.

B — Dünya hakkında genel bilgiler:

a) Dünyanın oluşu, jeolojik zamanlar, yerin yapısı,

b) Yer yüzünde kara ve denizlerin bugünkü dağılışı,

c) Yerin boyutları ve yerin şekli.

C — Coğrafî koordinatlar:

a) Ekvator dairesi, kürenin ekseni ve kutup noktaları,

b) Paralel daireler ve meridiyenler,

c) Enlem ve boylam,

d) Coğrafî koordinatların pratiği: Dünya üzerinde herhangi bir mevkiin tâyini, saat meseleleri (Mahalli saat, milli saat, saat dilimleri ve tarih değiştirme çizgisi).

D — Yerin hareketleri ve sonuçları:

a) Dünyanın ekseni etrafındaki hareketi ve neticeleri,

b) Dünyanın güneş etrafındaki hareketi, neticeleri (Dönenceler, kutup daireleri, ekinoks ve solistiz noktalarının izahı, mevsimler).

E — Haritalar hakkında genel bilgiler:

a) Küre yüzeyinin düzlemler geçirilmesi çeşitleri, projeksiyonlar (projeksiyonların ençok kullanılanları hakkında kısaca bilgi verilecek).

b) Haritalarda ölçek, haritalarda itibarî işaretler.

c) Plânlar ve harita çeşitleri (Topografya haritaları, coğrafya haritaları),

d) Çeşitli haritalarda yeryüzü şekillerinin gösterilmesi ve profil alma.

Gaz Küre ve Olayları:

A — Atmosfer hakkında genel bilgiler:

B — Sıcaklık:

a) Atmosferin ısınması ve sıcaklık.

b) Sıcaklığın ölçülmesi (Çeşitli ortalamalar, maksimum, Minimum, uç değerler),

c) Sıcaklığın yer yüzüne dağılışı (İzoterm haritaları, hazırlanması, esasları, kullanılışları).

C — Basınç ve rüzgârlar:

a) Atmosferde basınç,

b) Siklon ve antisiklon, rüzgârların teşekkülü,

c) Atmosfer basıncının yer yüzünde dağılışı (İzobar - haritaları, hazırlanması esasları ve kullanılışları),

d) Rüzgâr tipleri (Daimi rüzgârlar, devirli rüzgârlar; yerel şartlardan meydana gelen rüzgârlar).

D — Nem ve Yağışlar:

a) Atmosferde nem (Mutlak ve bağı nem),

b) Nemin yoğuşma şekilleri (Bulut, Sis Yağmur, Kar, Dolu, Çiğ, Kırağı),

c) Yağışların ölçülmesi, yıllık yağış miktarlarının yeryüzüne dağılışı.

d) Yağış rejimleri.

E — Başlıca iklim tipleri:

a) İklim anlamı,

b) Çeşitli iklim tipleri ve dünya üzerinde yayılışları

c) Bitki hayatiyle iklim arasındaki sıkı bağlılık; çeşitli doğal bitki topluluklarının yer yüzünde dağılışı.

Su Küre ve Olayları:

A — Su küre (Hidrosfer) hakkında genel bilgiler.

a) Okyanuslar ve denizler,

b) Derinlikler ve dip şekilleri,

c) Sıcaklık ve tuzluluk (Bunların uğradığı değişiklikler ve coğrafî dağılış).

B — Denizlerde hareket:

a) Dalgalar,

b) Met - Cezir,

c) Akıntılar.

C — Denizlerde canlılar.

Taş Küre ve Yer Yüzünü Değiştiren Etmenler:

A — Taş küre (Litosfer) hakkında genel bilgiler:

a) Külteler,

b) Kültelerin çeşitleri.

B — Dışetmenler:

a) Mekanik parçalanma ve kimyasal ayrışma.

b) Akar sular hakkında genel bilgiler,

c) Akar suların aşındırma şekilleri ve neticeleri,

d) Sızan sular ve etkileri,

e) Daimi karlar ve buzullar ile bunların etkileri,

f) Göller ve çeşitleri,

g) Kıyı topografyası, kıyı tipleri ve bunların yer yüzüne dağılışları,

h) Rüzgâr aşındırması,

i) Toprak cinsleri ve yer yüzüne dağılışları.

C — İç etmenler (Tek tonik):

a) Kıvrılmalar,

b) Kırılmalar,

c) Volkanizm,

d) Depremler (Dünyanın başlıca deprem sahalarının dağılışı ile depremlerden korunma çareleri).

D — Başlıca yer yüzü şekilleri:

a) Dağlar ve çeşitleri,

b) Ovalar ve çeşitleri,

c) Platolar ve çeşitleri,

e) Çukurlar.

BEŞERÎ COĞRAFYA

Beşerî Coğrafya:

A — Beşerî coğrafyaya giriş:

a) Beşerî coğrafya tarifi ve amaçları,

b) Dünyanın jeolojik tarihinde insanın yeri,

c) İnsan cemiyetinde medeniyetin dereceleri,

d) Irk, din, dil ve milliyet gurupları.

B — İnsan ve tabiat:

a) Tabiatın insan üzerinde hâkim olduğu bölgeler (Ekvator bölgesi, Tropikal bölgeler, Kurak mevsimli bölge ve çöller, kutup bölgeleri),

b) İnsanın tabiat üzerinde hâkim olduğu bölgeler (Akdeniz bölgesi, orta kuşak).

C — Hayat tarzları:

a) Hayat tarzının coğrafî mânası,

b) Göçebelik ve çeşitli şekilleri,

c) Yerleşmişlik ve çeşitli şekilleri,

d) Karışık yaşayış şekilleri.

e) Dağlarda hayat.

D — Mesken ve yerleşme şekilleri:

a) Ev ve tabiat,

b) Köyler,

c) Şehirler.

E — Dünyada nüfus ve dağılışı:

a) Yüksek nüfus kesafeti olan bölgeler ve coğrafya şartları,

b) Eski guruplar,

c) Yeni guruplar,

d) Nüfus hareketleri ve nüfus hareketlerinin başlıca sebepleri,

e) Göçler ve şekilleri.

EKONOMİ COĞRAFYASI

Ekonomi Coğrafyası:

A — Ekonomi Coğrafyasına giriş: İstihsal ve istihlâk)

B — Başlıca toprak mahsulleri: Tahıl Buğday, Pirinç, Meyvalar, Dünya ticaretinde önemli yeri olan bazı tropikal ve sup tropikal mevyalar. Endüstri bitkileri (Şeker kamışı, şeker pancarı, pamuk, tütün). İçkiler (Şarap, kahve, çay). Orman gelirleri (Kağıt kauçuk). Hayvancılık ve balıkçılık (Toplu ve genel olarak).

C — Madenler: (Demir, krom, bakır).

D — Enerji kaynakları (Kömür, petrol beyaz kömür).

E — Ulaşım (Kara yolları, demir yolları, su ve deniz yolları, kanal ve limanlar toplu olarak).

F — Dünya ticareti (Toplu olarak).

TÜRKİYE COĞRAFYASI

II. SINIF
(Haftada 5 Saat)

A —. Türkiyenin fiziki coğrafyası (Konumu, yapısı, yeryüzü şekillerinin ana hatları, denizleri ve kıyıları, iklimin ana hatları, Doğal bitki örtüsü, akar suları ve rejimleri, gölleri).

B — Türkiyede Nüfus meseleleri: (Nüfus, Nüfus hareketleri din bakımından gruplanma, meslek bakımından gruplanma, köylerde ve şehirlerde nüfus, ortalama nüfus sıklığı ve dağılışı, idarî bölünüş).

C — Türkiyenin ekonomi coğrafyası (Tarım hayatımıza genel bir bakış, başlıca ürünlerimiz; başlıca mevyalarımız, Türkiye'de ormanlar ve ormancılık, hayvancılık

ve hayvanlarımız, Başlıca madenlerimiz, Türkiye'de endüstri ve gelişmeleri, enerji kaynaklarımız, çeşitli endüstri kollarının memleket içinde dağılışının genel görünümü).

D — Türkiye'de ulaşım (Başlıca kara yollarımız, Demir yolları, Deniz yolları, Limanlar ve iskeleler, Ticaret Filomuz, Hava yollarımız).

E — Türkiye'de iç ve dış ticaret.

ÜLKELER COĞRAFYASI

A — Türkiye'ye komşu ve yakın ülkeler:

a) Ortadoğu Memleketleri (Suriye, Lübnan, İsrail, Ürdün, Irak, İran, Suudi Arabistan ve Mısır).

b) Balkan yarımadası ülkeleri (Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya).

c) Sovyetler Birliği.

d) İtalya.

NOT:

Bu ülkeler genel bakımdan incelenecek ve her birinin başlıca hususiyetleri üzerinde ayrı ayrı durulacaktır.

B — Kıtalara genel bakış (Her kıta anu coğrafi karakterleriyle ve genel olarak ele alınacak).

C — Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya, Pakistan ve Hindistan, Japonya devletlerinden zaman ve imkânın müsaadesi nisbetinde bir veya ikisi işlenecek.

YURTTAŞLIK BİLGİSİ

AMAÇLAR

1 — Öğretmen adaylarının çeşitli şartlar altında beraberce yaşamaya mecbur olduğu diğer insanlarla işbirliği kurmak, anlayışlı ve düzenli bir şekilde beraber yaşamak alışkanlığını kazandırmak;

2 — Millet ve yurt işlerine karşı yakın ilgi uyandıran her meselede millet ve yurt işlerini her şeyin üstünde tutmayı bir ülkü haline getirmek ve öğretmen adaylarında mesuliyet duygusunu kuvvetlendirmek;

3 — Öğretmen adaylarını bütün inkılâplarına bağlı ve onları korumayı vazife bilir, mesuliyet duygusu kuvvetli insanlar olarak yetiştirmek;

4 — Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun yurttaş hak ve hürriyetlerine kanunlara saygılı yurttaşlar olmalarını ve kendi öğrencilerini hedefe götürmek için çalışmakla yükümlü bulunduklarını öğretmek;

5 — İnsanlar arasında sevgi ve saygının lüzumuna inanan ve millî birliği bozmıyan fikir ayrılıklarına karşı toleranslı bulunmayı bilen ve ilim zihniyetine sahip fertler olmalarına çalışmak;

6 — İçinde yaşadıkları ve yaşıyacakları toplulukların refah ve huzuru için, çeşitli işlerde vazife almış kimselere saygı göstermelerini ve onların işlerini kolaylaştırmak için kendi hisselerine düşen ödev ve mesuliyetlerini sağlamak;

7 — Okulda demokratik bir hava yaratmak suretiyle, öğretmen adaylarının kendi kendilerini idare etmelerine, okul içinde ve dışında mesuliyetli işler almalarına imkân ve fırsatlar hazırlamak ve böylece demokratik görüşlü ve düşünüşlü öğretmenlerin çoğalmasını sağlamak;

8 — Öğretmen adaylarına, konusu insan olan mesleklerinin zor, fakat o nisbette mukaddes olduğunu, onların mesleklerinin de bunlardan biri olduğunu, örnek yurttaşlar oldukları nisbette topluluklarına ve insanlığa hizmetlerinin büyük olacağını duyurmak ve bu ülkü ile çalışmalarını sağlamak.

AÇIKLAMALAR

1 — Öğretim faaliyetleri, amaçlarda belirtilen ana fikirler etrafında yürütülecek öğretmen adaylarının öğrencilerine, okul çerçevesine ve bulundukları her çevreye örnek yurttaşlar olmalarını hedef tutacak şekilde sağlanmıya çalışılmalıdır.

2 — Yurttaşlık Bilgisi derslerinde incelenecek konular, okul içinde demokratik bir nizamın kurulmasını sağlıyacak ve öğretmen adaylarında topluluk hayatının gerektirdiği duygu, düşünce ve davranışları kazanmalarına yardım eder mahiyette olmalıdır. Bu amaca hizmet ettiği nisbettedir ki ortaokullarda okutacakları öğrencilerin yarınki cemiyet için, kendine ve mensup olduğu topluluğa faydalı, başarılı insanlar olmalarını sağlıyabilirler.

3 — Yurttaşlık Bilgisi dersleri sadece bilgi vermek, ilgi uyandırmak ve ülkü aşılamakla kalmamalı, öğretmen adaylarında bu bilgileri iş ve hareket haline getirebilmelidirler. Meselâ: kanuna uymanın sadece önemini öğretmek ve telkin etmek kâfi değildir. Onları kanun hükümlerine uymaya, kanunu bozacak hareketlerden sakınmaya miyen bir öğretmen adayı, küçük öğrencisi için her zaman kötü bir rehberdir. Onun için bu dersin bir hedefi de öğrencilerin sosyal intibakını sağlamak ve bozuk davranışlarını düzeltmek olmalıdır.

Sokakta nasıl yürüyeceğini, tramvaya, vapura, otobüse nasıl binip ineceğini bilmiyen, diğer insanlarla münasebetlerinde topluluk nizam ve yasaklarına riayet etmiyen hatalı davarnışları üzerinde bir saniye bile durup düşünmek lüzumunu hissetmiyen bir öğretmen adayı, küçük öğrencisi için her zaman kötü bir rehberdir. Onun için bu dersin bir hedefi de öğrencilerin sosyal intibakını sağlamak ve bozuk davranışlarını düzeltmek olmalıdır.

4 — Öğretmen adayına, topluluğun zararına hareket etmemek alışkanlığı da bu derste verilmeye çalışılmalıdır. Okulun bahçesini, koridorlarını, elektriğini bir kelime ile bütün eşyasını korumayı lüzumsuz addeden veya bilmiyen öğrenciler, öğretmenlik hayatına atıldıkları zamanda da devlet ve millet malını korumayı öğretemezler. Onlara küçük bir israfın hayatta hepimizi ne büyük zararlara sokabileceği hissettirilmeli ve yaşayışlarında okul topluluğu içinde bunlara âzami dikkat etmeleri sağlanmalıdır.

5 — Kazandırılacak bilgiler, üniteler halinde işlenmelidir. Yaşanmış olaylar birer problem olarak ele alınmalı, bunların teker teker gruplar halinde veya sınıfça işlenmesine veya tartışılmasına imkânlar verilmeli ve problemlerin çözme alışkanlığı kazandırılmalıdır. Bu arada gazetelerden, dergilerden, kanun ve tüzüklerden nasıl faydalanılacağı da öğretilmelidir.

6 — Yurttaşlık Bilgisi konularını canlandırmak için gezi ve ziyaretlere de önem verilmelidir. İmkân nisbetinde mahkemeler, belediyeler, hükûmet daireleri gibi yerlerdeki çalışmalar öğretilmelidir.

7 — Eğitim Enstitülerine tatbik edilecek Yurttaşlık Bilgisi programı ortaokul programından alınmakla beraber o programın tamamını ihtiva etmemeli aynı zamanda da bir elestikiyet arzetmelidir.

8 — Öğretmen ikinci ders senesi sonunda lüzumuna göre 1-2 hafta öğrencilere ortaokul program ve kitaplarını inceleterek hangi konularda derinleşmek gerektiğini ve daha çok bilgiye ihtiyaçları bulunduğunu işaret etmelidir.

Ortaokullarda okutulan konuların hepsini enstitülerde incelemiye imkân olmadığı gibi lüzum da yoktur. Onlar öğrencilerin şahsi çalışmalarına terkedilmelidir. Müşterek işlenecek konular, öğrencilerin öğretmenlerinden yardım bekledikleri ve beraber çözmeyi arzuladıkları problemler olmalıdır.

9 — Programda dikkate alınması gereken bir nokta da öğretmen adayının içinde yaşadığı bu sosyal mevzuların hepsini biliyormuş vehminden kurtulmasını sağlamaktır.

Netice olarak öğretmen adayının sağlam bilgili ve temiz ahlâklı ve iyi vasıflı bir vatandaş olmasını sağlamak için öğretmen onları yakından tanımalı ve arayıcı, bulucu ve çalışkan insanlar olmıya teşvik etmelidir.

I. SINIF

(Haftada 3 saat)

I — Yurttaşlık Bilgisi Konusu, amacı ve bu amaca varma yolları.

II — İçtimaî hayat kaideleri:

(Hak ve hukuk mefhumları üzerinde açıklamalar).

A) İçtimaî ahlâk kaideleri (Ethique Sociale).

B) Hukuk kaideleri (Normes Juridiques)

C) Hukuk ve ahlâk kaideleri arasındaki münasebet.

III — Kanun, tüzük, yönetmelik ve kararname:

IV — Hakikî ve hükmi şahıslar:

A) Hakikî şahıslar: aile hukuku ve ailede demokratik eğitim.

B) Hükmi şahıslar: cemiyetler ve şirketler.

V — Millet, Türk Milletinin özellikleri:

(Milliyetçilik ve Türkiye'de milliyetçilik hareketleri ve vatan fikrinin izahı).

VI — Türk Devletinin rejimi:

A) Teşrii kuvvet (B.M.M.)

B) İcra kuvveti.

C) Kaza kuvveti: (Mahkemeler; temyiz mahkemesi, Devlet Şûra'sı).

VII — Türklerin kamu hakları:

Hürriyetlerimiz:

a) Yaşama ve eşitlik hak ve hürriyetleri.

b) Tefekkür ve inan hürriyeti (lâiklik).

c) Siyasî hürriyet (dünyada ve yurdumuzda mer'i seçim mevzuatı üzerinde incelemeler).

d) Söz, toplama ve yazı hürriyeti.

II. SINIF

(Haftada 1 saat)

I. BÖLÜM

1 — Devlet ve Devlet şekilleri.

2 — Türkiye Cumhuriyeti Teşkilâtı Esasiye Kanunu ve İlkeleri.

3 — Türkiye'de idari teşkilât:

A) Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin kuruluşu ve başlıca organları (Vekiller Heyeti).

B) Vekâletler: (Vekâletlerin umumi ve müşterek kuruluşları ve işleyişleri üzerinde durulacak, bir Vekâlet teşkilâtı ele alınarak incelenecektir).

C) Vilâyetler idaresi.

D) Belediyeler.

E) Köy idaresi.

(Kamusal hizmetlerin mahiyeti fert ve devlet münasebetleri).

4 — Bütçe ve Divanı Muhasebat.

5 — Memur hukuku. (Âmir ve memur münasebetleri).

II. BÖLÜM

1 — Birleşmiş Milletler teşkilâtı, amaç ve gayesi.

2 — Unesco hakkında bilgi.

3 — İnsan hakları Evrensel Beyannamesi.

4 — Demokratik eğitimin lüzum ve ehemmiyeti.

5 — Demokratik eğitimin esasları.

6 — Türkiye'de demokratik hayatın gelişmesi. (Siyasi partiler).

7 — Millî ve medenî seviyemizin yükselmesi uğrunda milletçe girişilen kalkınma dâvalarının vatandaşa ve genç nesle benimsetilmesinde öğretmenin vazife ve mesuliyet payı ve vatandaş eğitimindeki rolü.

8 — Ortaokul yurttaşlık bilgisi kitapları ve ders müfredatı üzerinde incelemeler.

FİZİK

AMAÇLAR VE AÇIKLAMALAR

Eğitim Enstitüsünde fizik öğretimi eğitim enstitüsü yönetmeliğinin birinci maddesinde belirtilen amaçlara uygun olarak yapılır. Bu amaçların tahakkuk edebilmesi için öğretmen çalışmalarını aşağıda gösterilen şartlara göre düzenlemelidir.

1 — Eğitim enstitüsünde fizik öğretiminin bilgi seviyesi, lise fen kolu bilgi seviyesinin üstünde tutulmalıdır.

2 — Seviyesi yukarıda belirtilen bu programın uygulanmasında fizik nosyonlarının, matematik nosyonları içinde kaybolmamasına bilhassa dikkat edilmelidir. Matematik burada ancak zarurî bir yardımcı olarak kullanılacaktır.

3 — Öğretmen adaylarına gereken el maharetini kazandıracak ve onlarda gözleyici ve araştırıcı bir şahsiyet yaratacak olan manipülâsyon çalışmaları, öğretmenin önceden hazırlayıp öğrencilere vereceği föylere göre yapılır. Manipülâsyon çalışmaları, sınıf mevcudu ve aletlerin sayısı dikkate alınarak, bir ilâ üç kişilik gruplar halinde devrî olarak yapılır. Öğretmen bu çalışmalarda tam bir rehber olmalıdır. Her lâboratuvar çalışması sonunda öğretmen çalışma raporlarını toplar ve inceler; değerlendirildikten sonra öğrencilere iade eder. Öğrenciler bu çalışma raporlarını saklarlar.

4 — Öğretmen Adayları öğretmenlik yapacakları orta dereceli okulların fizik kitaplarını, bu işe ayrılan saatlerde incelenmeli, konular gruplar tarafından hazırlanıp işlenmeli ve bütün öğrencilerin iştirakiyle değerlendirilmelidir. Bu faaliyetler öğretmen adaylarının ileride okutacakları konuları ne şekilde işliyeceklerini öğrenmeleri bakımından çok faydalıdır. Yapılan çalışmaların değerlendirilmesinde son söz öğretmenindir.

I. SINIF
(Haftada 6 saat)

MEKANİK:

Bölüm I. Giriş ve temel kavramlar:
Fizik'in konusu ve metodu. Ölçme ve birim sistemleri (C.G.S ve M.K.S.). Bu sistemlerde temel ve türev birimler. Uzunluk, açıkütle ve zamanın ölçülmesi, özgül ağırlık ve ölçülmesi. Skaler ve vektörel kemiyetler. Vektörlerin toplanması, çıkarılması, verilen bir vektörü bileşenlerine ayırmak.

Bölüm II. Kuvvetler ve denge şartları:
Mekanik'in konusu, bölümleri (Statik, dinamik) Statik: Vektör olarak kuvvet, kuvvetin ölçülmesi ve birimleri, kesişen kuvvetlerin bileşkesi. Bileşkenin analitik ifadesi Bir kuvveti bileşenlerine ayırmak. Bir cismin ağırlığının eğik düzlem üzerindeki bileşenleri. Parelel kuvvetlerin bileşkesi, bir kuvvetin bir noktaya ve bir eksene göre momenti, kuvvet çifti. Birçok kuvvetlerin etkisi altında bulunan maddî bir noktanın denge şartı. Ağırlık merkezi. Ağırlıklı bir cismin denge şartı. Terazinin duyarlık şartları. Sürtünme kuvveti. Sürtünmeli eğik düzlemde denge.

Bölüm III. Hareket ve nevileri:
Noktanın sinematiği. Düzgün, değişen hareket, ortalama hız ve ivme, sabit ivmeli hareket (düzgün değişen hareket) ve buna misal olarak Atwood aletindeki yavaşlatılmış düşme hareketi. Serbest düşme, düşey atış vektör olarak hız ve ivme. Bileşik hareket. Yatay ve eğik atışlar. Düzgün açısal hareket ve ivmeli açısal hareket.

Bölüm IV. Kuvvet ve hareket (genel dinamik):
Newton'un hareket kanunları, kuvvet biriminin dinamik tarifi. Atwood aletinde ivmenin kütleler cinsinden hesabı. Hareket halindeki kütleleri bağlıyan iplerin tansiyonlarının hesabı. Eğik düzlem üzerindeki hareketin dinamik incelenmesi. Harekete karşı direnç ve limit hız. Uçakların uçuş prensibi.

Bölüm V. Dönme hareketi:
Düzgün dairesel harekette merkezcil ve merkez kaç ivme ve kuvvet. Merkez kaç kuvvete ait tatbikat. Dönme hareketinde kupl ile açısal ivme arasındaki bağıntı, eylemsizlik momenti. Basit harmonik (Sinüzoidal) hareket, Sinüzoidal harekette hız ve ivme. Helis şeklindeki bir yayın titreşim peryodunun hesabı. Sarkaç ve kanunları. Kepler ve Newton kanunları yer ve güneşin kütleleri, g'nin yükseklik ve coğrafî enlemle değişmesi.

Bölüm VI. İş, güç ve enerji:
İş güç ve çeşitli enerjiler, enerjinin korunumü prensibi, dönmede iş ve dönen bir cismin kinetik enerjisi. İtme (impuls) ve momentum. Dönme hareketinde momentum, jireskop (kısaca).

Bölüm VII. Esneklik ve çarpma:
Esnek cisimler hakkında Hooke kanunu ve Young modülü, esnek ve esnek olmıyan çarpma, çarpmadan sonraki hızların hesabı, balistik sarkaç.

Bölüm VIII. Basit makinalar:
Makara, palanga, kaldıraçlar, çıkrık, dişli çarklar, eğik düzlem, basit makinaların mekanik avantajları.

SIVILARIN MEKANİĞİ:

Bölüm IX. Durgun sıvılar (Hidrostatik):
Maddenin sıvı hali. Sıvıların ağırlıkları sebebiyle yaptıkları basınçlar. Sıvıların basıncı iletmesi (Pascal prensibi). Su cenderesi. Birleşik kaplar. Sıvıların kaldırma kuvveti (Archimedes kanunu) Archimedes kanunundan faydalanarak yoğunluk tâyini, yüzen cisimlerin dengesi, dengelenmiş sütunlar metodu ile özgül ağırlık tayini. Dansimetre ve Baumé areometreleri. Yüzey gerilim ve kılcal olaylar. Osmos ve Osmotik basınç.

Bölüm X. Hareket halindeki sıvılar (Hidrodinamik):
Akan sıvılara ait Torricelli teoremi ve Bernoulli prensibi ve tatbikatı. Su trompu.

Bölüm XI. Gazların mekaniği:
Maddenin gaz hali. Havanın özgül ağırlığının tâyini. Açık hava basıncı, barometreler, manometreler. Mariotte kanunu. Kapalı manometreler. Gazların kinetik teorisi. Sıvı ve gaz tulumbaları. Balonlar. Bernoulli prensibinin gazlara tatbiki.

ISI:

Bölüm I. Termometri:
Sıcaklık eşelleri. Gazlı, sıvılı, madenî ve rezistanslı termometreler. Katı, sıvı ve gazların genleşmeleri. Gaz kanunları. Vander Waals denklemi. Sabit basınç ve sabit sıcaklıkta (İzotermik) genleşen bir gazın yaptığı iş ifadeleri.

Bölüm II. Kalorimetri:
Isı ve sıcaklık arasındaki fark. Isı birimleri, ısınma ısısı. Kalorimetrinin genel denklemi. Katı, sıvı ve gaz cisimlerin ısınma ısılarının ölçülmesi. Yanma ısısı. Isı ile iş arasındaki bağıntı. Isının işçe dengi.

Bölüm III. Isının yayılması:
Isının iletimi, konveksiyon, ışıma yollariyle yayılması ve uygulamalar.

Bölüm IV. Isı etkisiyle maddenin hal değiştirmesi:
Ergime, donma, buharlaşma, doymuş buhar, mutlak ve bağıl nem. Kaynama, çabuk buharlaşma ile soğukluk temini. Buz makinaları. Gazların izotermik ve adiyabatik genleşme ve sıkıştırılması. Gazların sıvılaştırma şartları, kritik sıcaklık ve basınç. Andrews izotermleri.

Bölüm V. Termodinamik elemanlar:
Teromdinamiğin birinci prensibinin genel ifadesi. Kapalı bir devre boyunca hacım ve basınç değişmesinde elde edilen iş. Carnot çevrimi (cycle). İdeal ısı makinalarının verimi. Termo dinamiğin ikinci prensibi (Carnot prensibi). Buhar makinası, buhar türbini, içten yanmalı motorlar. Isı makinalarının diyagramları, güç ve verimlerin hesabı.

SES:

Bölüm I. Dalga hareketi:
Periyodik hareketler. Faz farkı. Tit-

resim hareketi. Aralarında faz farkı bulunan basit harmonik iki hareektin (Sinüzoidal hareketin) denklemleri. Aynı eksen boyunca yayılan iki sinüzodidal hareketin kompozisyonu. Esnek ortamlarda titreşim hareketinin yayılması, titreşimlerin enerji bakımından özellikleri. Enine ve boyuna dalgalar. Dalgaların yansıma, kırılma, girişimi. Kararlı (stasyoner) dalgalar. Batman olayı, bunların analitik tetkikleri. Rezonans ve zorla titreşim.

Bölüm II. Ses dalgaları:

Sesin meydana gelmesi ve yayılması. Ses dalgalarının yansıma ve kırılmaları. Ses dalgalarının rezonans ve batman meydana getirmeleri. Ses dalgalarının yayılma hızının ölçülmesi. Ses hızının gaz, sıvı ve katılarda değeri ve tâbi olduğu şartlar. Newton ve Laplace formülleri. Ses kaynağının hareketi halinde Doppler-Firzeau olayı, sesleri birbirinden ayıran vasıflar.

Bölüm III. Müzikal sesler ve ses aletleri:

Gürültü ile müzikal ses arasındaki fark. müzikal ses aralıkları ve gamlar. Ses veren teller ve borular. Kulak ve sesin kaydı ve tekrar meydana getirilmesi.

II. SINIF

(Haftada 4 saat)

OPTİK (IŞIK):

Bölüm I. Işığın mahiyeti hakkındaki teoriler (Geometrik optik, fizik optik):

Işık kaynakları. ışığın yayılması. Gölge ve yarı gölge Fotometri. Işık kaynaklarının şiddeti, yüzeylerin aydınlanması, ışık akısı. ışık kaynaklarının şiddetlerinin ölçülmesi (Fotometreler). Işığın yayılma hızı.

Bölüm II. Işığın yansıması.

Yansıma ve dağınık yansıma, yansıma kanunları, düz aynada görüntü. Aynanın dönmesi halinde yansımış ışının ve görüntünün durumu. Poggendoff metodu ile küçük açıların ölçülmesi. Küresel aynalar. Çift ayna ile zahiri cismin zahiri ve hakikî görüntüleri. Ayna kusurları (küresel aberasyon ve astigmatizm). Parabolik aynalar (kısaca anlatılacak).

Bölüm III. Işığın kırılması:

Kırılma kanunları, kırılma indisi ile ışık hızı arasındaki bağıntı. Descartes kanununun genel ifadesi. Tam yansıma. Kırılma ile izah edilen olaylar. Yüzleri paralel camlarda kırılma. Yüzleri paralel olmıyan camlarda (pirizmalar) kırılma. Yüzleri küresel olan camlarda (mercekler) kırılma. Merceklere ait farmüller. Çift merceklerle görüntü, zâhiri cisme ait deney ve çizimler, teleobjektif, üstüste mercekler, mercek kusurları.

Bölüm IV. Dispersiyon ve tayf nevileri:

Dispersiyon, dispersiyonun dalga teorisi ile izahı, $n=f(\lambda)$ eğrileri. Spektroskopi. Tayf nevileri. Görünmiyen ışınlar. Renk, temel ve tamamlayıcı renkler. Cisimlerin renkleri. Renkli resim baskısı. Fülüoresans, fosforesans, lüminesans. Renkli fotoğraf.

Bölüm V. Optik Âletleri:

Fotoğraf makinası, göz, gözün renkleri, görmesi hakkındaki Young-Helmoltz teorileri. Projeksiyon makinası. Episkop, epidiyaskop, sinema makinesi, büyüteç, mikroskop (elektron mikroskobunun prensibi). Dürbünler ve aynalı teleskop.

Bölüm VI. İnterferans (Işık girişimi):

Young ve Fresnel deneyleri, ışık girişimi ile açıklanan olaylar. (İnce lâmaların renklenmesi ve Newton halkaları). Girişin saçakları ile ışığın dalga boyunun ölçülmesi.

Bölüm VII. Difraksiyon (ışık kırınımı):

Olayların açıklanması, tek bir fantla difraksiyon, ışık ağı ile difraksiyon, dalga boyunun hesabı.

Bölüm VIII. Polârizasyon (ışığın polârılması):

Polârılmış hareket. turmalinlerle ışığın polârizasyonu, yansıma ile polârizasyon, çift kırılma ile polârizasyon, polâroit, gökyüzü niçin mavidir? (not 6, 7, 8. paragraflar sadece demonstrasyonlarla gösterilecek, teorik bilgi lise, fen kolu seviyesini aşmıyacaktır.)

MAGNETİZMA:

Bölüm I. Magnetizma hakkında genel bilgi:

Tabii ve yapma mıknatıslar, magnetik kütleler hakkında Coulomb Kanunu, magnetizma hakkındaki teoriler. magnetik alan, Gauss durumları, magnetik akı, para, dia ve ferromagnetik cisimler, mıknatıslara sıcaklığın etkisi.

Bölüm II. Yerin mağnetizması:

Eğilme ve sapma açıları, yerin mağnetik alanının bileşenleri, Gauss durumlarından faydalanarak Coulumb Kanununun doğrulanması, magnetometre sapma ve eğilme açılarının değişmeleri.

ELEKTRİK:

Bölüm I. Elektrostatik (durgun elektrik):

Sürtme ile elektriklenme, elektrik yükleri hakkında Coulomb Kanunu, e. s. c. g. s. yük birimi ve Coulobm. Atom'un elektriksel yapısı ile elektriklenmenin açıklanması. Tesir ile elektriklenme. Elektrikî alan. Elektrikî potansiyel, e. s. c. g. s. p. b. ve volt.

Bölüm II. Kapasite ve kondansatörler:

Kapasite, e.s.c.g.s. ve pratik birimleri, kondansatörler, bir kondansatörün kapasite ve enerjisi. kondansatörlerin bağlanmaları, elektrostatik jeneratörler. Gazların elektrik akımını iletmesi. katot, kanal ve X ışınları. Elektron yükünün ölçülmesi.

Bölüm III. Elektrik akımı:

Elektrik akımının genel etkileri. basit devre, akım şiddeti, Coulomb ve Ampere, elektromotor kuvvet, potansiyel düşmesi, elektrik enerjisi ve gücü.

Bölüm IV. Ohm Kanunu ve direnç:

Ohm Kanunu. direnç ve dirence etki eden faktörler, dirençlerin bağlanma şekilleri, dirençlerin ölçülmesi, reostalar, potansiyometre.

Bölüm V. Elektrik akımının kimya etkisi:

Elektroliz olayı, elektrolizin kantitatif kanunları (Faraday Kanunları) Ampere ve Coulomb'nun elektrolitik tarifleri, elektrolizden faydalandığımız yerler, piller ve akümülâtörler ve bunların bağlanmaları.

Bölüm VI. Elektrik akımının ısı etkisi:

Joule Kanunları, elektrikî enerji ve güç ifadeleri, genel Ohm ve Kirchhoff Kanunları, elektrikle aydınlatma ve ısıtma, termoelektrik olay.

Bölüm VII. Elektrik akımının mıknatıslık etkisi (elektromagnetizm):

O Ersted deneyi, Biot-Savart'ın temel formülünden faydalanarak doğru ve çember şeklindeki tellerin meydana getirdikleri alanların hesabı, e.m.c.g.s. birimler sistemi. Magnetik alan içinde bir magnetik kutbun hareketi, akım makaraları, elektromıknatıs, histerezis, zil, telgraf, elektromagnetik kuvvet, elektromagnetik kuvvetin işi, maximum akı kanunu, elektrik motoru.

Bölüm VIII. Elektrik ölçü âletleri:

Döner mıknatıslı ve döner çerçeveli galvanometreler, döner çerçeveli ölçü âletleri, şöntlenmeleri ve voltmetre olarak kullanılmaları (mavometre), yumuşak demirli ölçü âleti, elektrodinamometre, wattmetre.

Bölüm IX. İndüksiyon:

İndüksiyon olayı, indüksiyon elektromotor kuvvetinin hesabı, özindüksiyon. Foucault akımları. indüksiyon makarası, telefon. akım jeneratörlerinin prensibi, doğru akım jeneratörü (dinamo).

Bölüm X.

Alternatif elektromotor kuvvetinin elde edilmesi. maximum ve etkin değerler. alternatif akımın özellikleri, frekansının ölçülmesi, alternatif akım hakkında Ohm Kanunu (dirençli, selfli kapasiteli devreler), alternatif akımda güç ve güç çarpanı, alternatif akım jeneratörleri, motorları, transformatörler. alternatif enerjinin nakli, rödressörler.

Bölüm XI. Termoiyonik ve fotoelektrik olaylar:

Diyot ve triyot lâmba, karakteristikleri, lâmbalı rödesörler. fotoelektrik olay, tatbikat olarak elektrikli göz, sesli sinema.

Bölüm XII. Elektrikî titreşimler ve elektromagnetik dalgalar:

Titreşim devresi, elektromagnetik dalgalar, telsiz telgraf, radyo, televizyon, radar.

Bölüm XIII.

Radyasyoda quaentum münasebetleri, X ışını tayfları, ışığın korpüsküler tabiatı, korpüsküllerin dalga karakteri, izafiyet (rölativite).

Bölüm XIV. Radyoaktiflik:

Radyoaktif elemanlar, radyoaktif seriler, transmütasyon.

KİMYA

AMAÇLAR VE AÇIKLAMALAR

Eğitim Enstitülerinde kimya öğretimi, eğitim enstitüsü yönetmeliğinin 1. maddesinde belirtilen amaçlara uygun olarak yapılır. Bu amaçların tahakkuku için öğretmen aşağıda gösterilen maddelerin icabettirdiği şekilde çalışır:

1 — Eğitim enstitülerinde yapılacak kimya öğretiminin derecesi lise seviyesinin üstünde olacaktır.

2 — Ekli müfredat programının uygulanması için takibedilecek müstakil bir kitap mevcut olmadığına göre, lise kimya kitapları ve üniversite neşriyatından faydalanılır.

3 — Öğretmen, derslerini, deneyli olarak yani teorik izahları ve deneylerini aynı zamanda yapmalıdır.

4 — Deneysiz bir kimya dersi öğrenmek ve öğretmek mümkün olamıyacağına göre bu işe azami önem verilir. Sınıf mevcudu ve âlet miktarının müsaadesi nisbetinde, öğrenciler işlenmiş konulara ait deneyleri, lâboratuvarda teker teker veya gruplar halinde yaparlar.

5 — Haftada 4 saatlik dersin en az iki saati pratik ve deneyli çalışmaya tahsis edilecektir. Bu çalışmalar öğretmenin daimî kontrolü altında yapılır ve değerlendirilir.

6 — Öğrenciler, öğretmenlik yapacakları orta dereceli okulların kimya kitaplarını, birinci sınıftan itibaren, inceler ve tâyin edilen saatte (tercihan seminer saatlerinde) bütün sınıfın iştirakiyle değerlendirirler. Bu deneme derslerinde son hüküm öğretmene aittir.

7 — Konularla ilgili inceleme gezileri: Birinci sınıfta çevre incelemeleri, ikinci sınıfta ise, sömestr tatillerinde ve diğer uygun zamanlarda ilâveten çevre dışı gezileri olarak da yapılır.

I. SINIF
(Haftada 4 saat)

1 — **Kimyaya giriş:**

a) Lâboratuvarlardaki âlet ve eczaların tanıtılması,

b) Cam işleri, kimyanın tarihçesi ve önemi,

c) Madde kavramı. Maddenin tanınması, maddî değişmeler, maddî değişmelerin sınıflandırılması, bileşik, karışım, analiz ve sentez,

d) (Lavoisier prensibi) maddenin ve enerjinin korunması kanunu.

e) Elementin tarifi, sınıflandırılması ve özellikleri, sembol ve formüller,

f) Dalton atom teorisi, belirli ağırlık oranı kanunu, artan ağırlık oranı kanunu, atom ağırlıkları, molekül ağırlıkları, eşdiğer ağırlık, denklemler, basit kimya problemleri.

2 — **Oksijen, hidrojen, su:**

a) Oksijen: Bulunuşu, elde edilme metodları, özellikleri, kullanıldığı yerler, yanma, yangın söndürülmesi, paslanma, çürüme ve bunlardan korunma,

b) Oksijen ve canlılar, Allotropi. Ozon ve özellikleri, dezenfeksiyon,

c) Hidrojen: Bulunuşu, elde edilme metodları, özellikleri ve kullanılması: hidrojenasion,

d) Yükseltgenme ve indirgeme,

e) Difüzyon ve kanunu,

f) Alev ve patlama, alevin görünüşü, Bunzen beki.

Su:

a) Suyun bulunuşu, ve önemi, özellikleri, sularda bulunan yabancı maddelerin aranması (organik madde amonyak, nitrit ve nitrat, klorür, sülfat kalsiyum iyonları, suların temizlenmesi, sertlik dereceleri, suların sertliğinin tâyini ve giderilmesi).

b) Hidrojen peroksit önemi ve özellikleri, kullanılması,

c) Eriyikler (çözeltiler),

d) Eriyik - çözelti) çeşitleri, erirlik (çözünürlük), erirliğe sıcaklık ve basıncın etkisi, tevezzu kanunu ve Henri Kanunu, Erimeyi (çözümeyi) kolaylaştırma,

e) Süspansiyon, emülsiyon, kolloitler, Kristal ve kristalleşme.

3 — **Halojenler ve genel özellikleri:**

a) Klor ve klorlu hidrojen.

b) Klor: bulunuşu, elde edilmesi; özellikleri, kullanıldığı yerler.

c) Klorun önemli oksijenli bileşikleri.

d) Klorlu hidrojen, bulunuşu, elde edilmesi, özellikleri ve kullanıldığı yerler.

e) Sodyum klorür hakkında genel bilgi.

4 — **Modern atom teorisi:**

a) Atomun yapısı, bileşiklerin meydana gelişi; iyon şebekesi, molekül şebekesi, atom şebekesi, elementer danecikler.

b) Cay - Lussac, Hacim Kanunu Avogadro hipotezi, gaz molekülleri, molekül ağırlıklarının tâyini (Viktor Mayer, Kriyoskopi ve ebilyoskopi).

c) Atom ağırlıklarının tâyini metodları (en küçük hisse metodu, eşdeğerlik Doulong Petit Kanunu).

d) Birinci sınıf ve ikinci sınıf bileşikler, tart reaksiyonu.

5 — **Asitler, bazlar, tuzlar:**

a) Asitler ve bazlar, bunlar arasındaki münasebetler.

b) Tuzlar, elde edilmeleri ve özellikleri. Kompleks kavramı.

c) Nötürleşme, ayarlı eriyikler (çözeltiler) asidimetri ve alkalımetri.

d) Birinci sınıf ve ikinci sınıf iletgenlik, Faraday Kanunları, elektroliz.

e) İyon teorisi. H ve OH iyonları, hidroliz.

f) Reaksiyon tipleri.

g) Kimyasal enerji, homojen ve heterojen denge ve faktörleri, kataliz.

6 — **Periyodik sistem:**

a) Periyodik sistem, atom numaraları, Abbeg kaidesi.

b) Radyoaktivite, bozunma kanunu ve yarılanma müddeti. Fajans kanunu, izatopi. (Hidrojen izotoplar).

7 — **Hava ve azot kimyası:**

a) Havanın bir karışım olduğunun isbatı, özellikleri, sıvılandırılması, oksijen tüpleri ve Linde cihazı,

b) Havada karbon dioksit ve asal gazlar.

Azot ve kimyası:

a) Azot: bulunuşu, elde edilmesi, özellikleri, kullanılması; aktivasyon enerjisi, azot oksitleri.

b) Nitrik asit, lâboratuvar ve endüstride elde edilme metodları (Norveç ve Haber Oswalt) özellikleri; kullanılışı.

Amonyak:

a) Amonyağın bulunuşu, elde edilme metodları, özellikleri, kullanılışı.

b) Nitratların elde edilmesi, tabiatta teşekkülü ve azotun daimi devri (Nitrifikasyon ve denitrifikasyon).

8 — **Kükürt:**

a) Bulunuşu, elde edilmesi, özellikleri, allotropisi, Türkiye'de kükürt.

b) Kükürt dioksit: elde edilmesi, özellikleri ve kullanılması.

c) Kükürt trioksit: bulunuşu, elde edilmesi, özellikleri.

d) Sülfirik asit: elde edilmesi, özellikleri, kullanılışı, Türkiye'de sülfirik asit endüstrisi).

e) Kükürtlü hidrojen, fizyolojik tesiri.

9 — **Karbon ve bileşikleri:**

a) Karbonun bulunuşu, özellikleri.

b) Karbon monoksit; endüstrideki önemi.

c) Karbon dioksit: önemi, karbonatlar ve soda endüstrisi, önemli karbürler.

10 — **Fosfor:**

a) Fosforun bulunuşu, elde edilmesi; özellikleri, allotropları, kullanılması.

b) Fosfat asitleri ve önemli fosfatlar.

c) Kibrit ve gübre endüstrisi.

II. SINIF
(Haftada 4 saat)

1 — **Metaller ve alaşımlar:**

a) Metallerin yapısı, metallerle ametallerin mukayesesi, metallerin sınıflandırılması, metallerin aktiflik sırası.

b) Metallerin harici tesirlerden korunması.

c) Tabiatta bulunan başlıca metal filizleri, genel metal elde etme metodları.

d) Alaşımlar, yapıları, elde edilme metodları, özellikleri.

2 — **Demir:**

a) Periyodik sistemin 8. yan grup elementleri, demir grubu metalleri ve genel özellikleri.

b) Demir filizleri, demirin elde edilmesi, yüksek fırın, elektrikli yüksek fırın, font ve çeşitleri, yabancı maddelerin font üzerine etkileri ve giderilmesi.

c) Çelik elde edilmesi metodları (karbürasyon ve semantasyon).

d) Çelik ve alaşımları, bunların özellikleri.

e) Demirin fiziksel ve kimyasal özellikleri.

f) Demir bileşikleri.

g) Türkiye' de demir endüstrisi.

3— **Bakır:**

a) Periyodik sistemin birinci yan grup elementleri, bakır grubu metalleri, bulunuşu, bakır filizleri.

d) Bakırın kullanıldığı yerler, bakır ham bakırın saflaştırılması.

c) Bakır,n fiziksel ve kimyasal özellikleri, bakır bileşikleri, bakırın fizyolojik etkisi.

d) Bakırın kullanıldığı yerler, bakır alışımları.

e) Türkiye' de bakır.

4 — **Alüminyum:**

a) Periyodik sistemin 3. yan grup elementleri, alüminyum filizleri, elde edilmesi.

b) Alüminyumun fiziksel ve kimyasal özellikleri, bileşikleri, şaplar ve izomorfi.

c) Alümiyumun kullanılması, alaşımları.

5 — **Yapı gereçleri:**

a) Periyodik sistemin 2. baş grup elementleri, özellikleri.

b) Kireç taşı, kireç elde edilmesi, kireç harcı ve sertleşmesi.

c) Çimento çeşitleri, yapılması, çimento harcı ve sertleşmesi, Türkiye'de çimento.

d) Alçı, çeşitleri ve sertleşmesi.

e) Kil, kaolen, seramik endüstrisi (çanak, çömlek, porselen, fayans, kiremit ve tuğla) toprak eşya, memleketimizde toprak eşya endüstrisi.

f) Silisyum, silis ve camlar, Türkiye'de cam endüstrisi.

ORGANİK KİMYA

6 Organik kimyaya giriş.

a) Organik kimya, organik ve organi-

ze cisimler, organik maddelerin nitel analizi ve organik maddelerin sınıflandırılması, izomeri, homoloji.

b) Parafin sınıfı hidrokarbonları ve metan.

c) Olefin sınıfın hidrokarbonları, etilen, asetilen sınıfı hidro-karbonları, asetilen.

d) Doğal ve sentetik kauçuk.

7 — **Yakacaklar (yakıtlar):**

a) Yakacaklar ve sınıflandırılması.

b) Katı yakacaklar, tabiî (doğal) olanlar: Turp, linyit, taş kömürü, antrasit.

c) Sun'i (yapay) katı yakacaklar: odun kömürü, kok, sömi kok, briket.

d) Türkiye'de taş kömürü, linyit bölgeleri ve kok.

e) Akaryakıtlar ve sınıflandırılması, tabiî (doğal) olanlar: Petrol ve ürünleri (damıtılması ve rafinasyon).

f) Sentetik akaryakıtlar elde edilmesi metodları.

g) Türkiye'de petrol.

h) Gaz yakıtlar, sınıflandırılması, tabiî (doğal) gaz yakıtlar: Yer gazı.

i) Sun'i (yapma) gaz yakıtlar, havagazı, sugazı, jeneratör gazı, karışık gaz.

j) Türkiye'de akaryakıtlar ve gaz yakıtlar.

8 — **Alkoller:**

a) Sınıflandırılması.

b) Alkolik mayalanma, ispirto.

c) Alkollü içkiler ve zararları, Türkiye'de ispirto endüstrisi.

d) Eterler.

e) Aldehit ve ketonlar, organik asitler, sirke asidi.

f) Esterler.

g) Yağlar ve yağlardan elde edilen maddeler. Türkiye'de yağ ve sabun endüstrisi.

9 — **Karbon hidratlar:**

a) Sınıflandırılması, glikoz, sakkaroz ile nişasta ve sellüloz endüstrisi, Türkiye'de sellüloz ve şeker endüstrisi.

10 — Amino asitler ve proteyinler.

11 — Maden kömürü katranının ayrımsal damıtılması. Benzen ve homologları.

12 — İlâçlar, vitaminler, tekstil ve boya maddeleri.

TABİAT BİLGİSİ

(Amaçlar)

1 — Öğretmen adaylarında, müşahede, tasvir, araştırma, mukayese etme, tasnif etme kabiliyetlerinin terbiyesine yardım etmek, hakikat ve fikrî dürüstlük aşkını, iyi yapılmış bir işten zevk almayı ve nizam sevgisini geliştirmek, insan ve tabiat kaynaklarının korunması vazifesinin benimsenmesini sağlamak.

2 — Öğretmen adaylarına, yapacakları kişisel çalışma ve deneylere doğru bir sonuca varabilme yeteneğini kazandırmak.

3 — Öğretmen adaylarına, öğretim hayatında karşılaşabilecekleri konu ve problemleri bilimsel bir görüş ve metodla çözebilmelerine yarıyacak meslekî ve ilmî bilgiyi vermek.

4 — Öğretmen adaylarına, sistematik konular incelenirken canlılar dünyasında ilkel yapıdan yüksek yapıya doğru bir evrim bulunduğunu kavratmak.

5 — Öğretmen adaylarına, canlılar arasında mevcut olan hayatî münasebetleri ve sıkı dayanışmayı öğretmek ve insan sağlığı, yaşayışı ve saadetine kazandırdığı faydaları belirtmek suretiyle, tabiatı bir bütün olarak kavratmak.

6 — Öğretmen adaylarına, yurdun tabiî güzelliklerini, toprak verimini, bitki ve hayvanlarını tanıtmak, bunların yurt ve dünya ekonomisindeki önemini kavratmak ve dolayısiyle memleketimizi sevdirmek.

7 — Tabiat bilgisi öğreniminin ahlâkî vasıfların gelişmesi bakımından haiz olduğu değeri öğretmen adaylarına aksettirmek ve aşılamak.

8 — Netice olarak, öğretmen adaylarını beden ve ruh sağlığı muvazeneli, toplumsal yaşayışın icaplarını kavramış, içinde yaşadıkları tabiatla yakından ilgili, çevresini yetiştirmeyi amaç edinmiş, Ortaokul Programındaki tabiat bilgisi konularını okutma yeteneğini kazanmış, yapıcı birer eleman haline getirmek.

TABİAT BİLGİSİ

AÇIKLAMALAR

1 — Ders konuları, lâboratuvar çalışmaları ve tabiat üzerinde incelemelerle birlikte yürütülecek ve öğrencilere işletilecektir.

2 — Konuların işlenişinde muhit, mevsim ve imkânlar göz önünde bulundurularak gerekirse her sınıf program kısımları arasında yer değiştirilecektir.

3 — Ders konuları ve bunlarla ilgili alet, malzeme ve referansların önceden öğrencilere verilmesi, hazırlanan konuların öğrencilerle birlikte incelenmesi ve noksan kalan kısımların öğretmen tarafından tamamlanması.

4 — Öğrenciler tarafından yapılan gözlem ve deneylerle bunlardan çıkarılan neticeler kâğıtlara yazı ve resimlerle tespit edilerek bunlar özel bir dosyada saklanacaktır.

5 — Konular işlenirken muhitteki ve yurdumuzdaki canlı tipleri esas olacaktır.

6 — Önceden yapılan bir plâna göre, şehir içi ve dışı ekskürsiyonlarına ayrıca önem verilecek ve bunlar üzerinde öğrencilerin edindikleri bilgiler kontrol edilecektir.

7 — Ekskürsiyonlarda toplanan malzemenin koleksiyon haline getirilip değerlendirilmesine çalışılacaktır.

8 — Öğretmen adaylarının akvaryum, teraryum, herbaryum... gibi ders vasıtalarını tanımaları, gerek bunlardan, gerekse okul bahçesiyle, lâboratuvar âlet ve malzemesinden en iyi bir şekilde faydalanmaları sağlanacaktır.

9 — Öğrencilere ortaokullarda kullanacakları ders vasıtalarından mümkün olanların yapılması öğretilecektir (mulaj, levha ve saire).

10 — Sömestreler içinde ilgili meslek dersi öğretmenleriyle de görüşülerek tespit edilecek esaslara göre ders uygulamaları yapılacaktır.

I. SINIF

1 — Biyolojinin tarihi, konusu ve bölümleri.

2 — Canlıların genel karekteri, canlılarla cansızlar arasında farklar, bitkilerle hayvanlar arasındaki farklar.

3 — Hayat şartları (Sularda ve karalarda sadece canlılarla ilgili fiziksel ve kimyasal özellikleri ele alınacaktır.)

4 — Bitki ve hayvan hücrelerinin yapıları ve hayat gösterileri.

5 — Hücre bölünmesi (Amitos, Mitos. Ayrıca redüksiyon olayına, neticesi kısa belirtilmek üzere temas edilecektir.)

6 — Bitkisel dokular (Kapalı tohumlularda).

7 — Kök gövde (Kapalı tohumlularda); ve yaprağın çeşitleri, iç ve dış yapıları.

8 — Çiçeklerin çeşitleri, yapıları, tozlaşma ve döllenme (Kapalı tohumlularda).

9 — Meyva ve tuhumun teşekkülü, meyva ve tohumların çeşitleri, çimlenme(*).

10 — Bitkilerde beslenme fizyolojisi:

a) Bitkileri teşkil eden maddeler.

b) Su ve madensel maddelerin emilmesi.

c) Bitkilerin azottan faydalanması.

d) Bitkilerin karbondan faydalanması, klorofil ve klorofil özümlemesi, Glusit. protit velipitlerin teşekkülü (Bu kısma kısaca temas edilecek.)

e) Bitkilerde solonum.

f) Bitkilerde diger beslenme şekilleri: Parazitlik, saprofitlik ve sembiyoz yaşama, böcek yiyen bitkiler.

11 — Hareket fizyolojisi (Hareket çeşitleri, taksi, tropizma, nasti).

12 — Bitki ve hayvanların sınıflandırılmaları. Filojenetik sistematik esasları.

13 — Çiçekli ve çiçeksiz bitkilerin ana gruplarına ait önemli familyalardan bazı bitkilerin incelenmeleri.

1 — Çiçeksiz bitkiler. Daha ziyade çoğalma bakımından incelenmelerine önem verilecektir.

a) Tal bitkiler (Bakteriler, su yosunları, mantarlar.)

b) Kara yosunları (Yapraklı kara yosunu).

c) Damarlı çiçeksiz bitkiler (Eğrelti otları, at kuyrukları).

11 — Çicekli bitkiler: Kapalı tohumlular. iki çeneklilar.

1 — Ayrı taç yapraklılardan:

a) Gülgiller familyası (Gül ve meyva ağaçları).

b) Baklagiller (Bezelye. bakla).

c) Gelincikgiller (Haşhaş).

d) Turpgiller (Turp).

e) Çaygiller (Cay).

f) Ebegümecigiller (Pamuk).

g) Ihlamurgiller (Ihlamur).

h) Ketengiller (Keten).

1) Portakalgiller (Limon. portakal).

1) Asmagiller (Asma).

J) Maydanozgiller (Havuç).

2 — Tatsızlardan:

a) Ispanakgiller familyası (Pancar)

b) Dutgiller (İncir).

c) Kendirgiller (Kendir).

d) Gürgengiller (Fındık).

3 — Bitisik taç yapraklılardan:

a) Zeytingiller familyası (Zeytin).

b) Patlıcangiller (Tütün ve bazı sebzelere temas).

c) Bileşikgiller (Ayçiçeği).

4 — Bir çeneklilerden:

(*) Bu konu ile münasebet kurularak toprağın yapısı ve çeşitleri, fiziksel ve kimyasal özellikleri, toprağı işlemenin önemi, gübreleme gibi konular ana hatlar halinde işlenecektir.

a) Zambakgiller familyası (Soğan, lâle).

b) Buğdaygiller familyası (Buğday).

5 — Açık tohumlulardan:

a) Çamgiller familyası (Çam).

6 — Ormanlar ve korunmalarının önemi.

NOT:

Çiçekli bitkilere ait familyalar incelenirken genel karekterleri üzerinde durulacak besin ve bilhassa ekonomik değerleri ile mütenasip olarak tarımları hakkında gereği kadar bilgi verilecektir. İcabettikçe çevrenin tarım uzmanlarından ve tesislerinden faydalanmak üzere öğretmen ve idarece gerekli tetbirler alınacaktır.

II. SINIF

1 — Bir hücreli hayvanlar.

2 — Hayvanlarda döllenmiş yumurtanın gelişmesi ve dokuların teşekkülü.

3 — Hayvansal dokular.

4 — Çok hüçreli hayvanların genel karekterleri. Bunlarda organlar arasında görülen iş bölümü ve vücut topluluğu.

5 — Sürüngenler.

6 — Knitliler.

7 — Solucanlar.

8 — Eklem bacaklılar.

5 — Sürüngenler.

10 — Derisi dikenliler.

11 — Omurgalı Hayvanlar:

1 — Omurgalı hayvanların genel karekterleri.

2 — Balıklar.

3 — Kurbağagiller.

4 — Sürüngenler.

5 — Kuşlar.

6 — Memeliler.

7 — İnsan vücudunun yapısı ve bu yapıyı meydana getiren sistem ve organların anatomi ve fizyolojileri.

8 — Organizmaların ortam ve birbirleriyle olan münasebetleri (Hayvan ve bitki topluluklarına genel bir bakış).

9 — Canlılarda üreme şekilleri (Eşeysiz. eşeyli partenogenez).

10 — Eşevsel hücrelerin teşekkülü (rekdüksiyon bölünme).

11 — Katılım ve esasları, katılım yoluyle bitki ve hayvanların islâhı. Kalıtım ve insan.

12 — Evrim teorileri.

NOT:

Omurgalı ve omurgasız hayvanlardan incelenecek örneklerin seçiminde;
İnsanla, gıda, sağlık ve ekonomik bakımdan ilgileri gözönünde tutulacak ve bu hususlar üzerinde gereği kadar durulacaktır.

LÂBORATUVAR ÇALIŞMALARI

I. Sınıf

1 — Mikroskobun ve preparasyon takımının tanıtılması.

2 — Mikroskobun kullanılması, preparat yapmak, çeşitli kesitler alma temrinleri.

3 — Hücre, canlı ve cansız kısımları, plazmoliz, turgor, hücre bölünmesi (Hayvan ve bitki hücresi birlikte incelenecektir).

4 — Bitkisel dokular:

Bunlar hakkında teorik bilgi verilecek ve (sürgen doku, koruyucu dokular, destek dokular, özek doku, iletken doku, salgı dokuları gibi) çeşitleri incelenecektir.

5 — Kök.

6 — Gövde.

7 — Yaprak.

8 — Çoğalma fizyolojisi, çiçek kısımları, çiçek tozunun çimlenmesi, meyva ve tohumlar, çimlenme.

9 — Beslenme fizyolojisi (deneyler).

10 — Hareket fizyolojisi.

11 — Tal bitkilerden bulunabilen örneklerin incelenmesi.

12 — Karayosunlardan bulunabilen örneklerin incelenmesi.

13 — Damarlı çiçeksiz bitkilerden bulunabilen örnekler incelenecek.

14 — Kapalı tohumlular familyalarına ve çamgillere ait bitki ve bitki kısımlarının incelenmesi, toplanıp kurutulması.

II. SINIF

1 — Bir hücreli hayvan kültürü yapmak ve bulunabilen bir hücrelilerin incelenmesi.

2 — Hayvansan dokular: Bunlar hakkında teorik bilgi verilecek ve (epital, kas, kan, kıkırdak, kemik v.s. gibi) mümkün olanlar mikroskopla incelenecek.

3 — Süngerlerden	Bulunabilen birer örnek incelenecektir.
4 — Knitlerden	
5 — Solucanların üç sınıfından	
6 — Eklembacaklıların sınıflarından	
7 — Yumuşakçaların sınıflarından	
8 — Derisi dikenlilerden	

I — Omurgalı hayvanlardan:

a) Balık.

b) Kurbağa.

c) Sürüngen

d) Kuş

e) Memelilerden birer örneğin incelenmesi, açılması.

II — İnsan anatomisi, fizyoloji ve sağlık bilgisiyle ilgili olarak:

a) Ansefalin incelenmesi (Koyun veya dana).

b) Gözün incelenmesi (Koyun veya dana).

c) Besinlerin diyastaslar vasıtası ile sindirilmesi deneyleri.

d) Karaciğerin (Koyun veya dana)

e) Yüreğin (Koyun veya dana).

f) Akciğerlerin (Koyun veya dana).

g) Böbreklerin inceelnmesi.

MATEMATİK

I. SINIF

(Haftada 7 saat)

Aritmetik - Cebir:

1 — Sayı kavramı, tam sayılar, sayıların muhtelif tabanlara göre yazılması, rakam ve sayıların yazılması hakkında kısa tarihî bilgi.

2 — Tam sayıların dört işlemi. (Tarifler, işlemlerin dağıtma, birleştirme ve değiştirme gibi özellikleri üzerinde önemle durulacaktır).

3 — Bölünebilme: 2, 3, 4. 5, 8, 9 25 ile bölünebilme şartları.

4 — Asal sayılar: Bir sayının bölen ve katları, en büyük ortak bölen ve en küçük ortak kat.

5 — Kesir kavramı: Bayağı ve ondalık kesirlerin dört işlemi, birbirine çevrilmesi, (kesirlerle ilgili işlemler yapılırken ölçme idrakinin gelişmesine yardımı olacak misaller üzerinde durulacaktır). Devirli kesir fikri, (devirli kesir fikri üzerinde dururken $\frac{m}{n}$ şeklinde ifade edilemeyen irrasyonel sayılara kısaca temas edilecektir).

6 — Oran ve orantı özellikleri: Yüzde, faiz iskonto ve orantılı bölme hesapları.

Cebir:

7 — Sayı kavramının genişletilmesi: Pozitif ve negatif sayılar. Cebirsel sayıların eksen üzerinde gösterilmesi. Şal münasebeti. Cebirsel sayıların dört işlemi.

8 — Cebirsel ifadeler, üslü kamiyetler, Binom formülü, refi, kök alma ve logaritme işlemleri.

9 — Eşitlik ve özdeşlik kavramları. Polinomların tarifi, özdeş polinomların özellikleri. $X \mp a$ ile bölünebilme şartları. Bu şartlardan bazı tamsayıların bölünebilme kaidelerinin çıkarılması.

10 — Denklem kavramı: Bir denklemin kökü, çözümü, lineer denklemlerin çözümü ve irdelenmesi.

11 — İkinci derece denklemi. (Bu konuda ilk sanal sayı fikri verilecektir). İkinci derece denklemine indirilebilen denklemlerle, denklem sistemlerinin çözümü. Üstel ve logaritmik denklemlerden seçilecek örneklerle denklem fikrinin genişletilmesi.

12 — Eşitsizlik kavramı: Birinci ve ikinci dereceden eşitsizlikler.

13 — Aritmetik ve geometrik diziler.

Analitik geometriye giriş:

1 — Düzlemde ve uzayda bir noktanın gösterilmesi. (Karteziyen ve kutupsal koordinatlar).

2 — Doğrunun analitik incelenmesi (Karteziyen sistemde).

3 — Dairenin analitik incelenmesi. (Karteziyen sistemde).

4 — Eksenlerin paralel kaydırılması halinde koordinatların değişmesi.

Trigonometri:

1 — Açı kavramının genişletilmesi. Açı birimleri. Trigonometrik fonksiyonların tarifleri ve grafikle gösterilmesi. Periyot fikri.

2 — Bir açının trigonometrik fonksiyonları arasında temel münasebetler. Toplam veya farkları 2π ve π olan açıların trigonometrik fonksiyonları arasındaki münasebetler, bazı açıların trigonometrik fonksiyonlarının hesabı, trigonometrik fonksiyonları, dönüşüm formülleri.

3 — Trigonometrik özdeşlikler.

4 — İki açı toplamının trigonometrik fonksiyonları, dönüşün formülleri.

5 — Bir üçgende temel trigonometrik münasebetler.

Geometri:

1 —Geometrinin temel kavramları. İspatlı geometrinin dayandığı prensipler. İspat fikri ve ispat metodları. (Bu bölüm, geometrinin çeşitli konularından seçilerek örneklerden faydalanılarak derinliğine işlenecektir).

Geometrinin gelişmesi hakkında kısa tarihî bilgi.

2 — Geometrik yer kavramı:

Doğru, açı, üçgen, dörtgen ve daire özelikleri ile ilgili geometrik yerler.

3 — Çizimler:

Doğru, açı, üçgen, dörtgen ve daire ile ilgili çizimler.

4 — Metrik münasebetler:

a) Eksen, eksen üzerinde yönlü doğru parçaları, bir noktanın apsisi, iki nokta arasındaki uzaklık, şal münasebeti.

b) Orantılı doğru parçaları, tales münasebeti, benzer şekiller, bir doğru parçasını verilen bir oranda bölen noktalar, harmonik bölme, harmonik demet ve özellikleri.

c) Üçgende kesenler.

d) Dik ve herhangi bir üçgende metrik münasebetler.

e) Dairede metrik münasebetler, düzgün çokgenlerin kenarlarının hesabı.

f) $\frac{a}{b} = \frac{X}{C}$, $x^2 = a . b$, $x^2 = a^2 + b^2$,

$$\frac{X F y = a}{X \cdot y = b^2},$$

eşitliklerini sağlıyan uzunlukların çizimi. Bir doğru parçasını orta ve yan oranına göre bölmek.

g) Bir noktanın bir daireye göre kuvveti, iki dairenin kuvvet ekseni, teğet dairelerin çizimi.

h) Eşdeğerli şekil kavramı, düzlem şekillerin alanlarının hesaplanması. Dairenin çevre ve alanı π sayısı.

5 — Geometride dönüşüm fikri.

a) Nokta, doğru ve düzleme göre simetri.

b) Paralel kayma.

c) Homoteti.

d) Evirtim (Enversiyon).

e) Nokta — Doğru dönüşümü (Kutup ve kutup doğrusu).

II. Sınıf
(Haftada 6 saat)

Cebir:

1 — Sayılar hakkında genel bilgiler.

a) Rasyonel ve irrasyonel sayılar.

b) Karmaşık sayıların dört işlemi, bir karmaşık sayının, n. inci kuvveti ve n. inci kuvvetten kökleri.

2 — Cebirsel denklemler:

a) Cebirsel denklemlerde esas teorem. (D'Alembert teoremi). Belirsiz katsayılar teoremi, katsayılar kanunu.

b) Cebirsel denklemlerin tam ve yaklaşık köklerinin araştırılması.

3 Limit kavramı, sonsuz küçükler.

4 — Sürekli ve süreksiz (kesikli) fonksiyonlar.

5 — Üstel ve logaritmik fonksiyonların tarifleri, e sayısı, fonksiyonların tasnifi.

6 — Türev ve diferansiyel kavramları.

7 — Türev hesapları.

8 — Fonksiyonların ekstremen değerlerinin hesaplanması.

9 — Cebirsel ve trigonometrik fonksiyonların değişimlerinin incelenmesi ve grafikle gösterilmesi.

10 — Enteğral anlamı, belirli ve belirsiz entegraller.

11 — Entegralin alan ve hacim hesaplarına uygulanması.

Trigonometri:

1 — Trigonometrik denklemler.

2 — Üçgenlerin çözümü.

Geometri:

1 — Uzay geometri.

a) oğru ve düzlem.

b) Paralel doğru ve düzlemler.

c) Dik doğru ve düzlemler.

d) İki düzlem arasındaki açı, iki düzlemli açı.

e) Dik izdüşüm.

2 — Uzay şekiller:

a) Uzay şekillerin incelenmesi.

b) Uzay şekillerin alan ve hacımlarının hesabı.

3 — Analitik geometri:

Koniklerin analitik incelenmesi.

a) Elips.

b) Hiperbol.

c) Parabol.

4 — Geometrik yerler:

Doğru, daire ve koniklere ait basit geometrik yerler.

GENELGELER:

SEFERBERLİK VE ASKERLİK ÖĞRETİM MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 0005/929
4510

5-10-1957
ÖZET:
Aynı sınıfta üstüste iki yıl kalıp da belge alanların Askerlik Kanunu karşısındaki durumları h.

VALİLİKLERE

Tahsilde bulunan öğrencilerin tecilleriyle ilgili bulunan 1111 numaralı Askerlik Kanununun 3920 numaralı kanunla değiştirilen 35. maddesi C fıkrasının anlamındaki tereddütleri gidermek için mütalâasına müracaat edilen Devlet Şûrasınca verilmiş olan kararın örneği aşağıdadır.

Gereğine göre muamele yapılmasını rica ederim.

Maarif Vekili y.
O. F. Verimer

T. C.
KARA KUVVETLERİ
KUMANDANLIĞI KARARGÂHI
ANKARA

T. C.
DEVLET ŞÛRASI
Üçüncü Daire
Esas No: 57/13
Karar No: 57/23

ÖZET:
Aynı sınıfta üstüste iki yıl kalıp da belge alanların Askerlik Kanunu karşısındaki durumları h.

1111 numaralı Askerlik Kanununun 3920 sayılı kanunla değiştirilen 35. maddesinin C fıkrasındaki, aynı sınıfta üstüste iki yıl kalanların asker edileceklerine ilişkin hükmün tatbikatında iki noktai nazar bulunduğundan bahisle bu hususta istişari mütalâa verilmesi talebi ile Yüksek Başvekâletten 31-1-1957 tarihli ve 80-310-313 sayılı yazı ile gönderilen Millî Müdafaa Vekâletinin 26-1-1957 tarihli ve K.K.K. Karargâhı 113-10/128-4.30 sayılı tezkeresi suretiyle bu noktai nazarları belirten yazı örneği okundu.

Millî Müdafaa Vekâletinin yukarıda zikri geçen tezkeresinde aynen:

(1111 sayılı Askerlik Kanununun 3920 sayılı kanunla değiştirilen 35 inci maddesi gereğince aynı sınıfta üstüste iki sene kalanların asker edilecekleri hakkındaki hükmün tatbikatında iki noktai nazar mevcuttur.

Bu noktai nazarları belirten yazı, ekli olarak sunulmuştur.

3546 sayılı kanunun 11. maddesi (C) fıkrası gereğince Devlet Şûrası Reisliğinin mütalâasının alınmasına lüzum görüldüğünden 4904 sayılı kanunun 16. maddesi gereğince yazımızın Devlet Şûrası Reisliğine havalesine müsaadelerini arzederim.) Denilmekte ve bu tezkereye bağlı yazıda da aynen:

(1 — 16/11/1956 tarih ve 103/8090/76 sayılı mütalâamızda da tafsilen arzedildiği üzere, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 35. maddesinin (C) fıkrasında tasrih edilen talebelerin okula kabul edilme, okula devam etme ve yine aynı sınıfta üstüste muvaffak olamamak suretiyle sınıfta kalma hallerinin Askerlik Kanununun 1. maddesinde musarrah askerlik mükellefiyetinin başlaması yani 20 yaşına girdikleri yılın ikinci kanunayının birinci gününden sonra olması lazım ve şart bulunduğu, zira mükellefiyet çağı dışındaki ademi muvaffakiyetin vatandaş için Askerlik mükellefiyeti ile bir alakası olmadığı dolayısiyle Askerlik Kanunu şumulüne giremiyeceği, her ne kadar 1111 sayılı Askerlik Kanununun 1413 sayılı kanunla muaddel 14. maddesi askerlik çağında bulunanların; yani 20 yaşını idrak edenlerin, 20 yaşına girdikleri senenin 2. kanunun birinci gününden başlıyarak Haziran ayının sonunda bitmek üzere ilk yoklamaları yine bu süre içinde Temmuz ayının birinden Teşrinevvelin sonuna kadar devam eden müddet içinde bitmek üzere son yoklamalarının yapılacağı musarrah ise de, bu hal talebenin durumunda bir değişikliği mucip bulunmadığı, çünkü son yoklamada Askerlik Meclisince askerliğine karar verilecek öğrencinin daha evvel talebeliğini herhangi bir sebeple zayi etmiş kimseler olacağı, bu durumda mükellefiyet çağından sonra iki sene üstüste muvaffakiyetsizlik sebebiyle sene kaybeden talebenin ertesi seneye bırakılmıyarak askere sevki gerektiği, ancak tedris senesinin bir kül olarak mütalâası zaruri bulunduğu sebeple mükellefiyet çağından evvel başlıyan ve mükellefiyet çağında devam eden bir tedris yılında talebenin muvaffakıyetsizliği bahis mevzuu olduğu ahvalde bu muvaffakiyetsizliğin intaç eden halin kül olan ve henüz mükellefiyet çağından evvelki tedris senesi günlerinde mevcut sebeplerinde âmir olacağı, düşünülerek kanun ruh ve mânasına uygun olarak mükellefiyet çağından sonra iki tam tedris yılında sene kaybeden talebelerin ertesi seneye bırakılmadan asker edilmesi lâzımgelmektedir.

2 — Askerlik Kanunu, çağına yeni giren ve askerlik çağı içinde bulunan vatandaşları mevzuu içine almaktadır. Bu bakımdan askerlik çağına yeni giren ve askerlik çağı içinde bulunan vatandaşlardan Askerlik Kanununun 35. maddesi (C) fıkrasında tâdat edilen okullarda tahsilde bulunanlarla tahsilde bulunduğu anlaşılanlar hakkında aşağıda yazılı şekilde işlem yapılması lâzımdır:

Okulların imtihanları her sene Haziran ayı içinde yapılmakta son yoklamalar ise Askerlik Kanununun 14. maddesi hükümlerine göre bu imtihandan sonra ve imtihan neticelerinin alınmasını müteakip bulunan 1-Temmuz, 31-Ekim arasındaki süre içinde yapılmaktadır.

Okullarda yapılan imtihanlarda aynı sınıfta üstüste iki sene kalmış olanlara

okullarrınca belge (tasdikname) verilmekte ve bu belge ile öğrenci okulun devamlı öğrencisi olmak hakkını kaybeder.

Askerlik Kanununun 2850 ve 3920 sayılı kanunlarla tadil edilen 35. madde 1. fıkrasındaki (son yoklama sırasında aşağıda gösterilen sebeplerle askerlik yapamıyacakları anlaşılanların muamele ve muayeneleri ertesi seneye bırakılır.) hükmüne göre son yoklama sırasında 35 nci madde (C) sıkrasında tâdat edilen okullarda tahsilde bulunduğu anlaşılanların ertesi seneye terk edilmesi, bu okullardan birinde tahsilde bulundukları veya aynı sınıfta iki sene üstüste kalmış olduklarından da kendilerine tasdikname verilerek okuldan ayrılmış oldukları anlaşılanların da asker edilmesi gerekir. Kanun vazıhına göre tahsil bakımından vatandaşlar hakkında yapılacak muamele, vatandaşın son yoklama sırasındaki durumudur. Son yoklama sırasında kanunda tâdat edilen herhangi bir okulun devamlı öğrencisi olduğuna dair belge ibraz edenler aynı sınıfta üstüste iki sene kalmamak şartiyle 29 yaşına kadar ertesi seneye terk edilirler, son yoklama sırasında bu okullardan birisinde tahsilde bulunduğu anlaşılanlarla aynı sınıfta iki sene üstüste kalmış olduğundan okuldan tasdikname ile uzaklaştırılmış olduğundan bir okulun devamlı öğrencisi olduğuna dair belge getirmemiş olanların da asker edilmesi gerekir.

Buna göre 1956 yılı Ocak ayı birinci günü askerlik çağına giren ve lisenin devamlı öğrencisi bulunan bir vatandaş Haziran 1956 ayında yapılan imtihan neticesinde sınıfta kalmış ve aynı sınıfta kalma durumu ikinci defa vâki olmuş ise, okul idaresince kendisine tasdikname verilerek okulun devamlı öğrencisi olmak hakkının kaybedeceğinden bu durumda bulunan öğrenci 1-Temmuz-1956 — 31-Ekim-1956 tarihleri arasında yapılacak son yoklamalarda bir okula devam etmekte olduğuna dair Askerlik Meclisine belge ibraz edemiyeceğinden asker edilmesi gerektir.) diye muharrer bulunmaktadır.

Gereği konuşulup düşünüldü:

1111 sayılı Askerlik Mükellefiyeti Kanununun 35 inci maddesinin ilk fıkrasında; son yoklama sırasında bu maddede gösterilen sebeplerle askerlik yapamıyacakları anlaşılanların muamele ve muayenelerinin ertesi seneye bırakılacağı ve aynı maddenin C fıkrasında da (... Mekteplerde okumakta oldukları anlaşılanlar) rın bu hükümden faydalanacakları açıklandıktan sonra bu fıkranın müterize içindeki kısmında; iki sene üstüste sınıf geçemiyenlerin ertesi seneye bırakılmayıp asker edilecekleri tasrih olunmuştur. Müterize içindeki kısmın sonunda da talebenin derslerine muntazaman devam etmeleri şartiyle hangi işlerle iştigallerinin tecillerine mani teşkil etmiyeceği gösterilmiştir.

Askerlik mükellefiyeti çağı dışındaki başarısızlığın askerlik mükellefiyetini alâkadar edemiyeceği düşüncesiyle mükellefiyet çağından evvel başlıyan ve mükellefiyet yılında devam eden bir ders yılında talebenin muvaffakiyetsizliği halinde bunu intaç eden sebeplerin mükellefiyet çağından evvelki tedrisat günlerinde tebeyyün etmeğe başladığı mütalâasına dayanarak bu hükmün ancak mükellefiyet çağından sonra iki tam tedris yılında sınıf geçmemiş olan talebeye hasrı lâzım geleceği sure-tindeki noktai nazara iştirak edilememekte ve zira her şeyden evvel maddenin askerlik mükellefinin son yoklama sırasındaki durumunu istihdaf eden mutlak hükmü buna müsait bulunmamaktadır. Bundan başka iki sene üstüste sınıfta kalan talebeye belge verildiğine ve belge alan talebe, okulun devamlı öğrencisi olmak vasfını da kaybederek ancak kendi sınıf arkadaşlarından bir sene sonrası için o sınıf imtihanına dışarıdan girme hakkını haiz bulunduğuna göre okula devam mecburiyetinde olmayan böyle bir talebenin bu maddeye tevfikan tecili de bahis konusu olmamak lâzımgelir. Kaldı ki, iki sene üstüste sınıfta kalan öğrencilerin üstüste sınıfta kaldıkları senelerin kısmen veya tamamen askerlik mükellefiyeti çağında olmalarına göre ayrı ayrı muameleye tâbi tutulmalarının; bunlar arasında icabı olmayan bir eşitsizlik tevlidine yol açacağı şüphesizdir.

Yukarıda yazılı sebeplere binaen son yoklama sırasında üstüste iki sene sınıfta kaldıkları anlaşılan talebenin sınıfta kaldıkları ders yılının kısmen askerlik mükellefiyeti çağı dışında olup olmadığı araştırılmaksızın asker edilmeleri şeklindeki görüşün kanun metin ve maksadına uygun bulunduğuna 28/2/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

Reis	Âza
C. Yorulmaz	*R. Üngör*
İmza	*İmza*
Âza	Âza
Y. Ayten	*M. Yiğiter*
İmza	*İmza*

Âza
Ş. Esmerer
İmza

Yüsek Reisliğe sunuldu.

Aslı gibidir. c. 50 m.
Kol. Bnb. U. H.
İmza 3/4/1957
İmza
U. H.
57/861

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR.

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55

Ankara 1957 — Maarif Basımevi